

röda rummet

www.rodarummet.org • radikal kvartalstidskrift nr 1/2013

GEOSTRATEGO

Här har vi också en viktig orsak till att nyliberalismen, när den gjorde sin entré på 1980-talet, kunnat rulla på utan effektivt motstånd. Till och med när ...

sid 4

... här finns inga nedsuttna manchestersoffor à la göteborgsvänsterns sjuttital; receptionen är stram, möteslokalerna funktionella och rymliga ...

sid 11

Japan lekte med tanken att omvandla sin huvudsakliga allians med USA till en balanserad allians med både USA och Kina.

sid 14

KLASSMEDVETANDET I EN NY ERA

Var finns klasserna i dagens samhälle? Klassklyftornas räm-
nor som närmast
dagligen tycks vidga
sig är nog så påtag-
liga. Och skrapar
man på den politiska
retoriska fernissan
så framträder snart
dragen av en medve-
tet agerande borgar-
klass bakom etablis-
semangets politiska
praxis. Men var finns
motståndet? Var är
proletariatet? Me-
tallarbetaren Peter
Widén försöker med
en klassisk marx-
istisk analys av be-
greppet Klassmedve-
tande finna villkoren
för dagens politiska
kamp.

Arbetarklassen har sedan 1980-talet varit utsatt för en malande nyliberal offensiv. Privatiseringar, nedskärningar försämrade anställningsförhållanden och arbetslöshet har präglat utvecklingen

Olika länder har naturligtvis drabbats i olika grad. Sverige är uppenbarligen det land som mest extremt drabbats av fenomenet att privata kapitalister får använda offentliga skattemedel och ändå håva in vinsterna. Jag syftar alltså på vårt fantastiska friskolesystem och system för privata vårdinstitutioner. Kapitalister och borgerliga regeringar i andra länder ser lystet på denna svenska modell och längtar efter att få kopiera den.

Det som är frapperande är frånvaron av effektivt motstånd. Faktum är att denna avsaknad varit en förutsättning för att den nyliberala ångvälden kunnat rulla fram.

Naturligtvis har visst motstånd förekommit. Och vi vet också att en majoritet av det svenska folket är emot vinster inom välfärden. Men det verkar otvetydigt så att en allvarlig försämring av arbetarklassens klassmedvetande och kapacitet att agera som klass har skett.

Låt oss till exempel titta på Italien. I början av 1970-talet präglades landet av en skärpt klasskamp på gränsen till en förrevolutionär situation. Landet hade västvärldens största kommunistparti med över 30 procent i valen och i kampen i fabriken gick arbetarna mycket längre än vad kommunistpartiet ville. Revolutionära organisationer till vänster om kommunistpartiet kunde räkna medlemsantalen i tiotusental.

Idag har det som en gång var kommunistpartiet omvandlat sig till Demokratiska Partiet, som våren 2013 går i koalition med Berlusconi's parti. De av kapitalet och dess institutioner begärda drakoniska nedskärningarna fortsätter och arbetslösheten når rekordnivåer, ungdomsarbetslösheten är 38 procent. Visst finns det opposition, men den katastrofala förändringen i arbetarklassens kapacitet som klass är uppenbar.

Eller jämför situationen i dagens Sverige med situationen i början av 1970-talet. Socialdemokratin lanserade då en rad lagar för att förändra styrkebalansen i arbetslivet: Medbestämmandelagen (MBL), Lagen om anställningsskydd (LAS) Förtroendemannalagen, en ny Arbetsmiljölagen etc. Dessa lagförslag ska ses mot bakgrund av den våg av vilda strejker som brutit fram med början 1969 och den radikaliseringsvåg av arbetarklassen som därav följde.

Denna strejkvåg hade tagit socialdemokratin med överraskning. Strax innan den första stora strejken, hamnarbetarstrejken i Göteborg november 1969, förklarade den socialdemokratiska finansministern Gunnar Sträng, inför det församlade direktörssverige på Arosmässan i Västerås, att kritiken mot den rådande ordningen kom från "skäggiga ungdomar utan slips". Arbetarna hade "annat för sig på sin fritid än att delta i diskussioner".

Den stora gruvstrejken december i 1969 till januari 1970 gav sedan inspiration till den våg av vilda strejker som rullade fram över arbetsplatserna.

SALTSJÖBADSANDAN

Socialdemokratins strategi efter andra världskriget hade varit att å ena sidan genom sociala och politiska reformer förbättra situationen för arbetarklassen, å andra sidan att avdemokratisera fackföreningarna och att resa hinder för varje självständig facklig kamp.

Den härskande klassen i Sverige var beredd att acceptera socialdemokratisk reformpolitik och även löneförhöjningar inom vissa ramar så länge som dessa kombinerades med att hålla arbetarklassen under kontroll. En ekonomisk depression av den magnitud som präglade 1930-talet måste undvikas. Socialdemokratisk keynesianism var pillret man fick svälja. Massarbetslöshet skulle vara en farlig grund för ifrågasättande av kapitalismen och kommunisternas valframgångar efter andra världskriget förskräckte. Ledande personer inom SAF har erkänt att Saltsjöbadsandan (överenskommelser och sam-

arbete med LO och fackförbund) var dess metod för att förhindra en radikaliseringsvåg.

Progressiva sociala reformer uppförande gick hand i hand med passivisering och avdemokratisering av fackföreningarna. När den stora gruvstrejken bröt ut möttes den från ledningarna inom LO och socialdemokratin med frenetiska försök att underminera den.

Vågen av vilda strejker och radikaliseringsvågen av fackliga representanter på arbetsplatserna ledde till att socialdemokraterna lanserade de nya arbetsmarknadslagarna. Lagar med mycket progressiva inslag men också med paragrafer insmugna som ytterligare försvårade icke förbundsledningssanktionerade ("vilda") strejker.

Jämför man det tidiga 1970-talet med dagens situation är det alltså uppenbart att en scenförändring ägt rum vad gäller organiserad klasskamp och klassmedvetande. Men låt oss ta ett steg tillbaka och fundera lite över begreppet klassmedvetande och villkoren för klassmedvetandets utveckling. Det är viktigt att konstatera att förutsättningarna för borgerligt klassmedvetande är fullständigt annorlunda jämfört med proletärt klassmedvetande.

BORGERLIGHETEN

Borgerligheten (kapitalistklassen med närstående sociala grupper) hade existerat inom de feodala samhällena i hundratals år innan man genom de borgerliga revolutionerna – eller genom kompromisser med den feodala adeln – kunde erövra makten i samhället. I dessa samhällen var huvudklasserna å ena sidan den besuttna adeln och å andra sidan de livegna bonde-massorna – en livegenskap vars hårdhet och karaktär skiftade mellan olika länder.

I städerna fanns hantverkare, butiks-ägare, med mera. En kapitalistklass uppstod först som köpmannakapital, så småningom också genom att rikare bönder utvecklades till jordbrukskapitalister, och delar av lågadeln omvandlades från feodala producenter till marknadsorienterade jordbrukskapitalister. Runt denna

Den stora metallstrejken 1945

framväxande kapitalistklass formade sig nya "borgerliga" yrkesgrupper; advokater, akademiker, etc.

I hundratals år utvecklades denna borgerlighet inom den feodalt dominerade samhällsformationen. Den tillskansade sig kontrollen över samhällets produktionsmedel i en process som hade drag av ett organiskt växande där produktivkrafternas utveckling i form av teknikutveckling, ökande arbetsdelning och växande handelsutbyte placerade den ekonomiska makten i dess händer. När de feodala produktionsförhållandena begränsade utvecklingen sveptes de åt sidan av borgerskapet – en klass som visste sina intressen och som kunde hävda dem. Villkoren för proletarietet är fullständigt annorlunda.

ARBETARKLASSEN

Arbetarklassen är en av huvudkomponenterna i det kapitalistiska samhället. Den andra huvudklassen är naturligtvis kapitalisterna, den härskande klassen. Det kapitalistiska produktionssättet utvecklades som vi sett under hundratals år inom det av feodala förhållanden dominerade samhället och borgarklassen hade helt enkelt att störta den feodala politiska makten och riva undan de feodala hindren för sitt eget produktionssätts fulla utveckling, såsom i den engelska revolutionen vid 1600-talets mitt och de amerikanska och franska revolutionerna på 1700-talet.

Arbetarklassen står inför den historiska uppgiften att göra revolution mot det produktionssätt som den själv är en komponent av.

Under kapitalismen är arbetarklassen hela tiden dömd till otrygghet inför de ständiga återkommande kriserna, och till maktlöshet vad gäller produktionens inriktning och konsekvenser. Det är enbart

genom att resa sig mot det produktionsätt man är en del av som arbetarna genom revolution kan säkra sina klassintressen. Inte som borgerligheten kunde göra: upphöja sitt eget redan existerande produktionssätt till dominerande utan genom att störta det existerande produktionssättet och påbörja bygget av ett helt annat nytt produktionssätt: socialismen. I klassisk marxistisk analys är det att förstå denna historiska sin uppgift som är arbetarklassen verkliga klassmedvetande. Medvetande om den egna klassens historiska roll.

Att erövra ett sådant medvetande är inte någon enkel sak. Spontant uppfattar man det existerande som givet. "Så här ser verkligheten ut och så kommer det alltid att vara". "Det är herrarna som bestämmer. Vi kan inte göra något åt det". Det är tankar som vi väl alla stött på.

Den proletära existensen kan alltså ge upphov till en rad olika sätt att se på tillvaron och sin egen roll, olika ideologier och förhållningssätt.

En hållning kan vara att helt enkelt acceptera situationen, underkasta sig arbetsköparnas krav och hoppas på det bästa. En variant på detta är att sätta sitt hopp till att just det kapitalistiska företaget man själv jobbar i ska klara sig i konkurrensen, så att man själv kan få sin inkomst och att kriserna istället drabbar arbetare i andra företag eller länder, utan att ifrågasätta vad man producerar och varför. Se hur arbetare inom krigsindustrin kan stödja densamma. Eller hur bilarbetare (som exemplet SAAB i Trollhättan) kan sätta sina förhoppningar till fortsatt produktion av bilar för övre medelklass och hylla de mest aparta representanter för kapitalistklassen som verkar kunna möta dessa förhoppningar. Tankar på omställning av produktion till miljövänliga produkter och antikapitalistiska lösningar – som nationalisering – avfärdas som orealistiskt flum. Bilarbetarna på SAAB liksom många arbetare i dagens värld får betala dyrt för denna sin "realism".

Det är en ideologi som ser kapitalets och

de egna intressen som sammanfallande, utifrån deviserna att "vi alla sitter i samma båt" och att "företaget måste klara sig i den internationella konkurrensen". Det är naturligtvis en ideologi som grundas i att man inte uppfattar att det finns något alternativ till det rådande kapitalistiska systemet. Det är också en ideologi som aktivt pumpas in i våra hjärnor av media, och inte minst av företagsledningarna. Allt motstånd mot ökad stress, arbetsbelastning och uppsägningar möts med påståendet att ifrågasättande hotar företagets existens.

Att bryta sig loss ur denna ideologiska tvångströja och inse att vi arbetare har gemensamma intressen mot kapitalistklassen, att vi behöver hålla ihop, är naturligtvis ett enormt framsteg. Det behöver inte betyda att man nått fram till ett socialistiskt proletärt klassmedvetande. Lenin brottades vid förra sekelskiftet med den här problematiken. Han polemiserade mot dem inom den socialdemokratiska rörelsen som han menade gjorde halt i sin propaganda vid vad han kallade "tradeunionistiskt medvetande" (fackligt medvetande). Med detta menade han ett kollektivt medvetande, som utgår från arbetarnas gemensamma intressen gentemot arbetsköparna, men som inte reser frågan om politisk kamp mot själva det ekonomiska systemet och inte heller kampen mot alla former av förtryck. Han kallade sina motståndare "ekonomister".

Men det gäller att komma ihåg att fackligt medvetande är ett oerhört steg framåt jämfört med vad som exempelvis manifesterades vid SAAB:s nedläggning i Trollhättan och tyvärr på många ställen på vår jord. Stora grupper av arbetarklassen i dagens Sverige har inte nått det fackliga medvetandets nivå.

Jag nämnde ovan den återvändsgränd som accepterandet av kapitalismen kan leda arbetarklassen in i. En variant är att man ovanpå detta söker privilegier jämfört med andra delar av arbetarklassen. Ett exempel är hur den lojalistiska delen av arbetarklassen i Nordirland bundit upp

sig till den brittiska imperialismen och tillskansat sig fördelar i förhållande till de ursprungliga irländarna. Eller hur de vita yrkesarbetarfacken höll svarta amerikaner utanför och deltog i diskrimineringen. Det var inte heller många decennier sedan som man kunde höra manliga arbetare på svenska arbetsplatser deklarera att kvinnor i industrin tog arbetstillfällen från manliga familjeförsörjare och att kvinnor, om de nu fanns där, borde tjäna betydligt mindre.

PROLETÄRT KLASSEMEDVETANDE

En strävan att helt enkelt ta sig ur den proletära situationen, "göra en klassresa", är också en attityd som är vida spridd. Verksstadsarbetaren som öppnar egen verkstad eller blir förman, ingenjör etc. I USA har denna ideologi uppmuntrats och presenterats som "den amerikanska drömmen" och får den en kraftig utbredning är det naturligtvis negativt för möjligheten till verkligt klassmedvetande.

I dag försöker också kapitalet bryta upp arbetarklassen och skapa skiktning med olika nivåer och funktioner i det så kallade lean-productionsystemet, parat med alltmer av individuell lönesättning skapar det individuella karriärmöjligheter inom arbetarkollektivet. Du ska inte se sammanhållning med dina arbetskamrater som vägen till att förbättra din situation utan tvärtom framhållandet av dig själv som "duktigare" gentemot de andra blir det grundläggande credot. Det är förödande för klassammanhållningen, vilket kapitalets strategier naturligtvis spelar på.

Vi kan alltså lugnt konstatera att verkligt klassmedvetande ingalunda uppstår enkelt. Utvecklat proletärt klassmedvetande, förståelsen för att alla arbetare har gemensamma intressen och måste omstörta det kapitalistiska systemet, är inte det "spontana" tänkandet inom arbetarklassen. I varje given historisk situation kan vi se en blandning av ideologier och förhållningssätt inom arbetarklassen. Frågan är vilka ideologier som dominerar.

Växer det verkliga socialistiska klass-

EN ARTIKEL AV PETER WIDÉN

Artikelförfattaren är metallarbetare, latinamerikaaktivist och mångårig medlem i Socialistiska partiet.

kära läsare

Det är det mest tillfredställande ögonblicket i tidskriftsmakandet. När de färdiglayoutade sidorna ligger utskrivna i A3-format, den konkreta manifestationen av en helg med kollektivt arbete. Redaktionen samlas och får en gemensam överblick av helheten. Vi konstaterar vad som ser bra ut, några sista förslag på ändringar av bilder, korrigering av en rubrik, lite finlir på layouten

När vi nu färdigställer det här numret präglas det tillfället av närvaron av ett stort tomrum. Han som står i mitten och sköter det eftertänksamma bläddrandet, uppslag för uppslag, är inte där.

Idag är det precis en månad sedan Björn Rönnblad – centralgestalt i redaktionen sedan mitten av nittioalet – dog i cancern som till sist blev honom övermäktig.

Han fattas runt slutkorrekturet. Vi står utan vägledning av hans bestämda men odogmatiska uppfattning. Det är inte hans typiska tonfall i den här spalten som du just läser.

Vi ägnar mittuppslaget åt Björns minne; dels med en artikel han skrev för Internationalen 2011, som vi tycker väl fångar hans temperament och det patos för teoretisk förståelse som ett medel i kampen som också genomsyrade hans arbete i redaktionen, och dels med en personlig minneskrönika av Andreas Malm, en av de många skribenter som Björn förde in i tidskriftens spalter.

Huvudartikeln i det här numret är en faktatät genomgång av det stora spel – kanske för stort för att fångas i dagens massmediala mallar – som mer än något annat riskerar att sätta sin prägel på världsutvecklingen de närmaste decennierna; den imperialistiska rivaliteten mellan USA och Kina.

I tre artiklar rör vi oss genom den politiska terräng som socialdemokratins stakade ut under efterkrigstidens era av välfärdsbygge.

Vi publicerar ett utdrag ur en av de sista artiklar Fjärde Internationalens teoretiske och organisatoriske nestor, Ernest Mandel, skrev kort före sin död, där han analyserar de materiella och politiska grunderna till socialdemokratinns oförmåga att möta de förändrade politiska villkoren under det sena nittonhundratalet.

Benny Åsmans artikel om Mitterandregeringens radikala reformförsök lyfter fram ett skeende som förvandlats till en närmast bortglömd politisk episod.

I Peter Widéns försök att förklara klassmedvetandets frånvaro i dagens politiska verklighet är det politiska och organisatoriska grepp de socialdemokratiska partierna fortfarande utövar över arbetarklassen en viktig kausal faktor.

Numret avslutas med ett utdrag ur den debatt om neurologi, människosyn och samhällsideologi som grodde ur en artikel som var den sista Björn initierade för tidskriften. Debatten har vuxit ur tidskriftens format och långa pressläggningstider och förs vidare i andra fora.

Den fortsätter – vi fortsätter.

Redaktionen

medvetandet och får allt starkare eller dominerande position så talar vi om den viktigaste grundförutsättningen för en revolutionär situation.

Ett tradeunionistiskt klassmedvetande kan vara dominerande under perioder där kapitalismen växer, där arbetarklassen får större betydelse och ett utrymme för reformer och löneökningar finns. Under andra hälften av 1800-talet växte till exempel de brittiska yrkesarbetarfackföreningarna och klassen stärktes. En annan period där inomkapitalistiska reformsträvanden firat triumfer är, som antydde ovan, efterkrigstiden. Socialdemokratins grepp grundade sig på arbetarklassens organisering för förbättringar, men kontrollerade sådana.

REFORMPOLITIK

Vi kan idag se att denna inomkapitalistiska reformpolitik vilade på speciella förutsättningar. Det sena 1800- och tidiga 1900-talets uppgång kraschade i det första världskriget och åtföljdes av revolutioner och revolutionsförsök.

Om vi analyserar de speciella förutsättningarna för reformpolitiken efter andra världskriget finner vi den härskande klassens rädsla för en ny depression av trettitalskaraktär, en depression som skulle kunna ställa hela det kapitalistiska systemet ifråga. Rustningarna under kriget hade inneburit en enorm aktivering av staten i det ekonomiska livet. Massförstörelsen efter andra världskriget innebar att enorma behov av investeringar fanns och den härskande klassen ville inte göra om det misstag man gjorde efter första världskriget, då de förlorande makterna dömdes till gigantiska skadestånd som ströp all utveckling. Keynesiansk politik med aktiva offentliga investeringar framstod inte längre som främmande för borgarklassen utan som en nödvändighet. Existensen av Sovjetblocket, och faran för att stora grupper av arbetarklassen skulle attraheras av kommunismen om massarbetslöshet och nöd fick fäste i väst, var naturligtvis också en avgörande faktor för kapitalistklassens acceptering av denna politik. Den långa kapitalistiska blomstringen ända fram till slutet av 1970-talet ledde till att socialdemokratins i klasssamarbete med borgerligheten kunde garantera ständiga sociala förbättringar utan sociala konfrontationer.

Efterkrigstidens välfärdbygge följdes av den nyliberala Reagan-Thatcher offensiven, och idag fortsätter nerrivandet av välfärdsreformerna. Vi kan alltså se att kapitalismens stabila perioder enbart är temporära. Men för den som är född i en sådan period kan detta läge ses som det naturliga. För många såg naturligtvis det socialdemokratiska välfärdbygget ut som en politik som säkrade ständiga förbättringar för arbetarklassen utan att behöva ta en riskabel konfrontation med kapitalistklassen – inomkapitalistisk reformpolitik fungerade och det tradeunionistiska tänkandet dominerade.

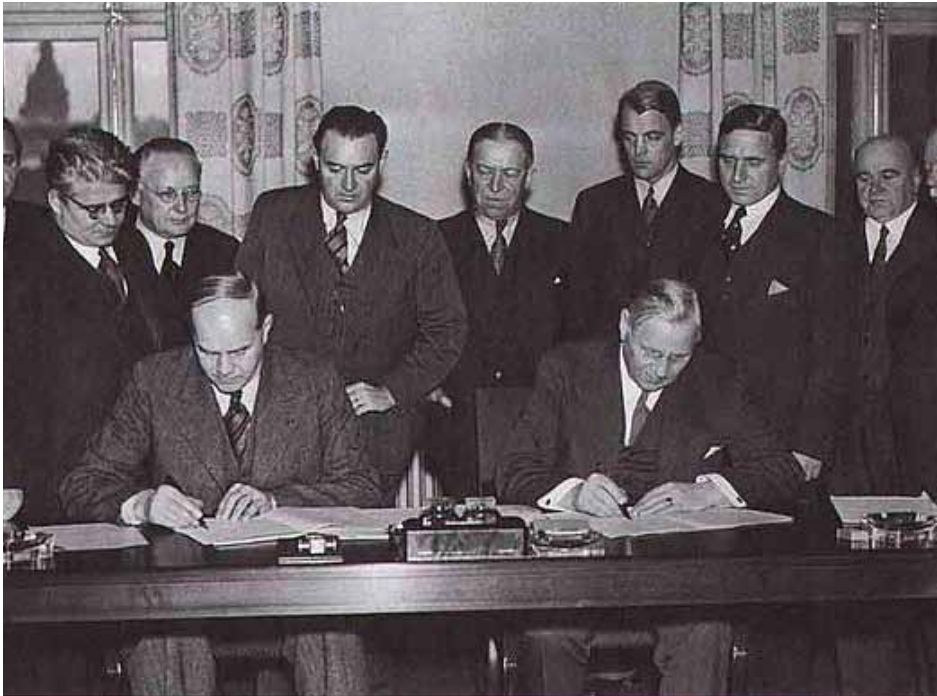
Här har vi också en viktig orsak till att nyliberalismen, när den gjorde sin entré på 1980-talet, kunnat rulla på utan effektivt motstånd. Till och med när de vilda strejkerna grep omkring sig på 1970-talet var det ett perspektiv av förbättringar inom kapitalismens ramar som var dominerande. Förvisso erövrade delar av arbetarklassen ett verkligt antikapitalistiskt medvetande, men det rörde sig om en minoritet. När den nyliberala vinden började vina, när företagen kunde hota med utflyttning i den nya "globaliseringseran",

om de inte fick som de ville, då bredde handfallenhet och uppgivenhet ut sig.

Inför kapitalets hot om nedläggningar, utflyttningar och molande ideologiska retorik om att den internationella konkurrensen kräver ökad effektivitet – vilket i praktiken betyder ökad stress på företagsgolvet – och slimmade organisationer om företagen ska kunna överleva, då krävs ett medvetande om att detta system inte är det enda möjliga för att man ska kunna göra motstånd. Att det finns ett alternativ; arbetarklassens övertagande av produktionsmedlen och bygget av en demokratisk planekonomi.

MOTSTÅNDEBB

En avgörande faktor för att kunna förklara arbetarklassens brist på motstånd idag är att denna situation förelegat under de tre senaste decennierna. Den sista förbundsledda strejken inom Metall hade vi 1980. Större delen av metallarbetarna har aldrig varit med om en strejkkamp. Och det är i kamp som slutsatser kan dras, klassolidariteten utvecklas och människor kan växa – växa bort från småskurenhet, individuella strävanden och rasistiska fördomar. Den som har varit med om en vild strejk vet hur etniska fördomar smälter som is en het sommardag när samhällets verkliga klassmotsättningar blottläggs. Det är din arbetskamrat bredvid dig som är din allierade oavsett födel-

Undertecknandet av Saltjöbadsavtalet 1938

seort eller hudfärg. Chefen må dela din kulturella bakgrund, men han står i alla fall på andra sidan demarkationslinjen.

Är det något som man verkligen kan anklaga den socialdemokratiska fackföreningsbyråkratin för så är det just det faktum att de förhindrat arbetarklassens mognad och formering som klass på samhällsarenan.

Det råder ingen brist på frustration ute på arbetsplatserna. Men vad kan man göra? Med största sannolikhet är det så att en positiv spiral skulle kunna sättas igång av ett inspirerande exempel. Skulle till exempel SAAB-arbetarna ha ockuperat fabriken, krävt socialisering och omställning till vettig produktion skulle det, liksom gruvarbetarstrejken 1969, kunnat bryta handlingsförklamningen och satt igång en medvetandegörande process bland landets arbetskollektiv vars konsekvenser är omöjligt att förutse. Nu blev det inte så, men vi måste tänka dessa exempel för att frustration och pessimism ska kunna brytas – tänka dem som de första enkla skisserna för bygget av klassmedvetande.

En faktor som håller tillbaka frustration och missnöje från att leda till sammanhållet motstånd är just pessimismen utifrån sentenserna: "det finns ingen sammanhållning", "folk tänker inte solidariskt längre", "vi svenskar borde vara mer som fransmännen, men vi är så fega" etc. Hur många av oss har inte hört dylika kommentarer från arbetskamrater. Arbetare saknar förtroende för sin egen klass. Man är rädd för att bli övergiven om man gick ut i kamp – det är en ond spiral. Arbetare har inte upplevt någon solidarisk kamp och vågar därför inte beträda den vägen. Socialisters uppgift är att förklara att om vi håller ihop kan vi skaka hela samhället.

Men den socialdemokratiska ledningen har inte bara underlåtit att ta kamp mot exempelvis utflyttning av jobb. Man har till och med bejakat denna process, med argument som att det är enkla jobb som flyttas och att vi i Sverige ska syssla med avancerade saker. Resonemanget innehåller en inte så liten dos rasism, utifrån synsättet att vi svenskar kan leva på vår kvalitet och tekniska kunnande medan andra kan göra de enkla jobben. För det första så är länder som legat efter Västeuropa teknologiskt givetvis kapabla att lära sig och också gå förbi oss. Det har redan skett med en rad utomeuropeiska länder. För det andra så leder utflyttningen ingalunda till att vi i Sverige får en arbe-

tarklass med idel spetskompetensjobb medan exempelvis asiaterna tar de enkla jobben. Vad det leder till är uppkomsten av ett underproletariat i de europeiska länderna, när en del av arbetarklassen under långa perioder går arbetslösa och tidvis får jobb som maktlösa inhyrda arbetare eller andra tidsbegränsade jobb. Vi ser idag en arbetslöshet av enorma proportioner. I EU är ungdomsarbetslösheten i snitt 25 procent. I vissa länder när den astronomiska höjder: Grekland 57 procent, Spanien 54 procent och Italien 38 procent. I ett land som Polen, som brukar framhållas som framgångsrik, är ungdomsarbetslösheten 27 procent.

Individuella lönesystem är naturligtvis splittrande och fungerar som en blockering mot klassolidaritet och klassmedvetenhet, så gör även uppsplittringen av arbetarklassen ekonomiskt och funktionsmässigt. Större löneskillnader inom klassen, uppkomsten av olika funktioner som teamledare med mera, har samma effekt. Inte sällan bryts arbetsmoment som tidigare var en del i det kollektiva arbetet ut och ges som en uppgift och

ett ansvarområde åt enskilda individer. Snarare än att vara effektiviseringar av arbetsorganisationen syftar förändringarna helt enkelt till att motivera individuella löneskillnader.

BORGERLIG INDOKTRINERING

Det handlar faktiskt om en medveten ideologisk offensiv mot arbetarsolidariteten. Arbetsköparna är konsekvent inriktade på detta. Moderaten Lars Tobisson erkände en gång att det viktigaste med pensionsreformen inte var att den sparade pengar, utan att den ledde arbetare bort från ett solidariskt tänkande. Istället för att i demokratisk diskussion komma fram till anständiga pensionsvillkor ska vi alla sitta vid köksbordet med tidningarnas börssidor uppslagna och helt fokuserade på våra egna pensionsmöjligheter. Tobisson såg pensionsreformen som den borgerliga politikens juvelen i kronan för omvandling av socialdemokraternas Sverige.

Den malande borgerliga indoktrineringen får inte glömmas bort när vi reflekterar över klassmedvetandet. Den härskande klassens åskådning transplanteras alltid vidare till andra klasser, med olika intensitet och framgång. I dagens kapitalistiska Sverige pumpas borgerliga värderingar och proimperialistiska attityder ut till alla samhällsmedborgare via press, dataspel, dokusåpor, proimperialistiska filmer med mera. Kombinerat med det som vi pekat på tidigare (bristande kamperfarenheter, splittrande lönesystem etc.) är effekten förödande.

Det är naturligtvis också nödvändigt att uppmärksamma de så kallade socialistiska staternas (Sovjet, Östeuropa etc.) existens och fall. För en del av arbetarklassen var dessa stater en blockering mot utvecklandet av en antikapitalistisk socialistisk ståndpunkt. Stora delar av arbetarklassen i Västeuropa drog slutsatsen att de socialdemokratiska partiernas inomkapitalistiska strategi gav bättre resultat och ett humanare samhälle än vad de kunde se i Sovjet och Östeuropa. Den del av arbetarklassen som var mer positiv till

de ”reellt existerande socialiststaterna” – främst anhängarna till de moskvatrogna kommunistpartierna – demoraliserades när dessa stater föll samman och ersattes av vildsint kapitalism. Utvecklingen för exempel den italienska arbetarrörelsen kan inte förstås om man inte beaktar denna faktor.

Så stark var den borgerliga propagandan om marknadens seger och planekonomins historiska nederlag att det även bland seriösa socialister uppstod tankar om planekonomins omöjlighetoch begrepp som socialistisk marknad lanserades. I dag kan vi, om vi på allvar söker lösningar på klimatkris och massarbetslöshet, se hur skriande behovet av en demokratisk planekonomi är.

Borgerliga ideologer och ledarskribenter gör sitt bästa för att utmönstra begreppet klass överhuvudtaget. De delar av arbetarklassen som av den nyliberala politiken och den kapitalistiska logiken kastats ner i permanent eller temporär arbetslöshet eller låglönejobb presenteras helt enkelt med USA-importerad terminologi som ”losers”. Målet är att få de bättre lottade arbetarna att se sig själva som medelklass. Antalet bättre betalda arbetare som i senaste valen röstat med moderaterna visar att deras strategi inte varit helt utan framgång.

Ett viktigt kort som borgarna spelat ut för att nå detta mål är naturligtvis jobbskatteavdraget. Avdraget gynnar givetvis främst höginkomsttagarna, men även arbetare med anställning får en icke föraktlig skattesänkning. En inkomstökning, men inte på profitens bekostnad utan på den offentliga sektorns. Nedrustade skolor, försämrad vård och urlakade trygghetssystem är priset. Så kan borgarna slå två flugor i en smäll: Splittra arbetarklassen, underminera den offentliga sektorn och därefter privatisera den med argument om dess bristande effektivitet.

Under den senaste tiden har klassbegreppet åter kommit upp till diskussion i olika medier. Det har talats för lite om klass har man sagt och det stämmer verkligen. Men ett mått på hur framgångsrik

den borgerliga offensiven varit är att vad man då oftast diskuterat är möjligheten till klassresor. Det har blivit ovanligare att arbetarbarn tar sig ur arbetarklassen sägs det. Det kan vara sant. Men reducerar man klassdiskussionen till det är man fast i att arbetarklassstillhörighet är ett beklagansvärt tillstånd som fler borde ha möjlighet att ta sig ur. Arbetarklassen reduceras fortfarande till ”losers”, ljusår från den klasstolthet som undertecknad växte upp med på 1950- och 1960-talet där vi såg vår egen klass som den producerande och bärande klassen och betraktade många av de yrken som arbetarbarn idag tydligen ska sträva efter som närmast parasitära.

TILLBAKA PRESSAD KLASS

Låt oss sammanfatta. Arbetarklassen har politiskt, socialt och ideologiskt pressats tillbaka och situationen är oerhört allvarlig. Den massiva arbetslösheten, som i framtiden kan leda till en explosion, fungerar idag närmast motsatt, som dämpande. Som tillfälligt anställd eller inhyrd vet du att du bara är ett penndrag från arbetslöshet.

Samtidigt står arbetarklassen inför enorma uppgifter. Vår generation har ovanpå kamp mot arbetslöshet, privatiseringar ojämlikhet och nedskärningar ett överhängande hot mot vår livsmiljö och klimatsituation att konfrontera.

Vi har en klassfiende som till skillnad från under 1950- och 1960-talen är helt ointresserad av kompromisser. Den är helt ohämmad och maktberusad utifrån den möjlighet den tycker sig ha att i den globaliserade världen att pressa arbetarklassen på alla plan.

Något utrymme för reformistisk politik existerar inte. De speciella förutsättningarna, vilka beskrevs tidigare, som möjliggjorde reformpolitiken efter andra världskriget råder inte längre. Den härskande klassen är helt ointresserad av klassarbete (om det inte betyder arbetarrörelsebyråkratins totala nedvikning), och känner att de i den globaliserade kapitalismens tidevarv saknar anledning

att göra några eftergifter. Varje form av försök att milda den stenhårda nyliberalismen från någon eventuell vänsterreformistisk regering kommer att mötas med hela arsenalen av företagsflytt, valutautpressning etc. Endast en politik baserad på massmobilisering som utmanar finansaristokratin själva ägande är en realistisk politik.

Det är alltså inte så att socialdemokratiens nedvikning för nyliberalismen kan ersättas med någon sorts återgång till 1950-talsreformism. Endast en politik som är beredd att utmana det kapitalistiska systemet kan presentera en lösning.

Som vi ovan konstaterat måste arbetarklassen bryta passiviteten. Hur en positiv spiral av accelererande arbetarkamp kommer att kunna initieras kan vi naturligtvis inte med säkerhet säga. Vad vi kan säga är att om kampen kommer igång så måste den snabbt utvecklas i en antikapitalistisk riktning. Endast om de kämpande törs tänka utanför systemets ramar kan kampen gå framåt. En kamp som handlar om att försvara de välfärdslandvinningar som vi erövrade under efterkrigstiden kommer således att mötas av hot om nedläggningar, företagsflyttningar etc. Alternativen för arbetarklassen är två. Om de kapitalistiska ramarna accepteras: kapitulation. Det andra alternativet: antikapitalism, ifrågasättande av finanskapitalisternas rätt att diktera våra liv, och en kamp för överförande av produktionsmedlen i de arbetandes händer.

För socialister betyder det redan nu att vi måste vara fullkomligt öppna i vårt budskap. Reformistiska alternativ är omöjliga.

Risken att denna kamp inte kommer igång finns, och den är inte försumbar. I så fall går mänskligheten mot en katastrof – en havererad livsmiljö, en värld av krig samt social och ekonomisk kris. Vi bör satsa på att det inte blir så. ■

Följande är ett utdrag ur en artikel som Ernest Mandel skrev hösten 1993. Artikeln, som tecknar socialdemokratins utveckling under 1900-talet, var tänkt som en introduktion till en artikelserie om socialdemokratien, ett projekt som aldrig slutfördes eftersom Mandel drabbades av den sjukdom som till slut ledde till hans död. Det här återgivna utdraget handlar om tiden från 1970 och framåt.

I artikelns tidigare delar får vi följa brytningen mellan de reformistiska och de revolutionära grenarna av arbetarrörelsen, hur socialdemokraterna valde utvidgningen och det gradvisa övertagandet av den borgerliga staten framför störtandet av densamma. I takt med att de socialdemokratiska partierna växte i inflytande växte därmed ett byråkratiskt skikt av tjänstemän och teknokrater fram i partierna, vars intressen skiljde sig från partiernas traditionella bas. Under 1970-talet blev den här trenden allt tydligare.

DEN SOCIALDEMOKRATISKA REFORMISMENS NATUR

– Opportunismens materiella grunder

Mellan 1968 och 1975 uppstod ekologiska och feministiska krav, krav på självförvaltning och direktdemokrati, på solidaritet med folkens kamp i tredje världen i stor skala. Detta var, i det stora hela, krav på en samhällsmodell som skulle vara överlägsen välfärdsstatens kapitalism. Den organiserade arbetarrörelsens två huvudgrenar, socialdemokratien och de poststalinistiska kommunistpartierna, visade sig under de här sju åren oförmögna att ge uttryck för denna historiska strävan. Det var detta som gjorde att de politiska krafterna på deras vänsterkant kunde växa, även om det fortfarande var i blygsam skala.

I takt med att socialdemokratien vann långvarigt inflytande över kommuner och offentlig förvaltning samt genomdrev nationaliseringar förändrades de reformistiska byråkratiernas sociala sammansättning i grunden. I början rekryterades byråkraterna huvudsakligen från massorganisationerna inom arbetarrörelsen, som de i stort sett identifierade sig med, även om det enligt logiken hette: vi är organisationen.

Erövringen av röda kommuner ledde emellertid till rekrytering av professionella administratörer i offentliga företag eller företag med blandat ägande. I vissa länder fanns också sjukhusadministratörer och föreståndare för kommunalt ägda utbildningsinstitutioner samt organ för offentligt stöd, eller till och med administratörer av arbetslöshetskassor, som den fackliga byråkratin försökte få kontroll över.

Hela denna byråkrati blev en växande del av det socialdemokratiska maskineriet. Den blev så småningom en majoritet i förhållande till byråkrater som kom från organisationer inom arbetarrörelsen. Denna omvandling fick konsekvenser beträffande de prioriterade mål som socialdemokratien hade.

BYRÅKRATER I OFFENTLIGA SEKTORN

Byråkraterna inom den offentliga sektorn präglades av funktionärsmentalitet. De tenderade att identifiera sig med funktionen och inte med organisationen (som dock gjorde det möjligt för dem att utöva den). Vad de framförallt sökte var anställningstrygghet och möjligheter att avancera. Deras materiella privilegier berodde på detta, vilket rättfärdigades genom att peka på deras yrkeskompetens. Socialdemokratien behövde visa att den kunde sköta saker bättre än de borgerliga partierna, vilket var ett argument som vägde tungt hos de socialdemokratiska ledare som styrde kommuner eller ministerier som ansvarade för nationaliserade företag. De förändrade prioriteringarna ledde successivt till förvandlingar på flera områden. Det blev alltmer ett självändamål att vidmakthålla politiska maktpositioner som gjorde det möjligt att förlänga utövandet av administrativa funktioner. Därmed frikopplade sig byråkratin från målet att stärka den organisation som den trots allt härrörde från.

”God förvaltning” bedömdes alltmer enligt tekniska kriterier, oberoende av dess effekter på arbetarklassens levnadsvillkor. Men eftersom bevarandet av ”röda kommuner” och ministerposter beror på valresultat, blev valsegrar till praktiskt taget varje pris i sin tur ett självändamål. För att karakterisera denna nya typ av beteende kan vi skriva om Eduard Bernsteins formel: ”Rörelsen är allt, målet är intet” till ”Valen är allt, rörelsen är inte längre någonting”. Dessa förändringar gjorde sig bara gradvis gällande. Socialdemokratins väljarbas bestod fortfarande i huvudsak av arbetarklassen. Det var svårt att vinna röster från den utan att utlova eller erbjuda något i utbyte.

Men ändå tog denna motsättning gradvis form. Detta var särskilt fallet när socialdemokrater suttit länge vid makten, vilket skedde när det revolutionära uppsvinget från 1968 till 1975 tog slut.

Från och med då blev det ett godtagbart alternativ, åtminstone i en hel del länder, att garantera fortsatt makt och även till priset av att försvaga partiet.

Det socialistiska partiet förmodades företräda sina väljare och inte sina medlemmar. Om dess främsta intresse och beslut kom i konflikt med vad ledarna – ofta felaktigt – ansåg vara väljarnas främsta intressen, så måste dessa intressen genomdrivas, om nödvändigt mot medlemmarnas intressen.

Medlemmarnas åsikter beaktades inte och särskilt inte när deras omedelbara intressen stod på spel. I massor lämnade de dessa partier, som blev till skuggor av sina forna jag.

AVPOLITISERING

Besattheten av att till varje pris vinna val ledde inte i första hand till att en mer traditionell reformistisk politik ersattes av en mer högerinriktad politik. Det resulterade snarare i en omvandling av det politiska livet i en riktning som dessutom var önskad och eftersträvad av bourgeoisien. Den politiska kampen blev ”avideologiserad”, med andra ord avpolitiserad. Konfrontationen mellan program, idéer och samhällsprojekt, ersattes av en konfrontation mellan ledare. Reklambyråer ”lanserade” kandidater så som man lanserar ett tvättmedelsmärke, och kom alltmer att dominera valkampanjerna. Detta har beskrivits som uppkomsten av en ”opinionsundersökningsdemokrati”. Dessa opinionsundersökningar skulle avgöra vad väljarna föredrar. De personer som var mer eller mindre karismatiska, mest skickliga på att företräda dessa preferenser, dök sedan upp mer eller mindre per automatik.

Verkligheten var emellertid helt anorlunda. Väljarkåren var fortfarande uppdelad enligt sina motsatta intressen, med andra ord längs klasslinjer. Om inte annat på grund av deras extremt förenklade och godtyckliga karaktär, så

uttryckte undersökningarna knappast de olika klassernas främsta intressen. Det höga antalet röstskolkare visade att väljarna egentligen inte identifierade sig med detta nya sätt att uppfatta politiken. Och framför allt: de utvalda kandidaterna blev inte de mest karismatiska eller de mest fotogeniska, för att inte tala om de mest kompetenta. Urvalet av dem var ett resultat av gräl mellan olika klaner och komplexa och inte särskilt tydliga intressekonflikter inom partierna.

Vi har naturligtvis att göra med en tendens och inte en allmän verklighet. Alla socialdemokratiska partier slog inte in på denna väg. I många länder framkom kraftfulla mottendenser. Men det måste ändå erkännas att en tendens i denna riktning påverkade socialdemokratien som helhet, om än i olika grad.

DEN LÅNGA DEPRESSIONEN

Socialdemokratien blev i viss mening arvtagare till 1968-75 års våg av revolutionära strider. När denna våg inte slutade i seger ersatte en stor del av massorna sina förhoppningar om radikala förändringar med förhoppningar om reformer. Socialdemokratien steg fram och gav detta löfte. I Spanien var det dessutom möjligt att erbjuda ett perspektiv på en fredlig avveckling av diktaturen. Majoriteten av före detta ”vänsteranhängare” godkände och gjorde detta val. De anslöt sig till den socialdemokratiska strömmen.

De socialistiska partierna kunde då nå ut med alla sina ambitioner att framstå som de bästa förvaltarna av ekonomin (som naturligtvis var kapitalistisk) och staten (som naturligtvis var borgerlig), i den mån de blev kvar i regeringen under långa perioder.

Men olyckligtvis för dem kom den internationella ekonomin efter 1975 att genomgå en ”lång depressiv våg”. Fångad i sin önskan att sköta ekonomin på ett rent ”tekniskt” sätt, tog sig de socialistiska ledarna an depressionen med ett

Ernest Mandel på 1970-talet, solidaritetsmöte för Chiles folk

övergripande ekonomiskt synsätt som inte på något grundläggande sätt skilde sig från storkapitalets projekt.

Under lång tid förnekade de förvisso envist att det var någon depression, eller tonade ner dess omfattning. Detta fick dem att stödja den åtstramningspolitik som förespråkades av bourgeoisien. I de länder där de hade makten tog de själva initiativet att tillämpa denna politik. Konsekvenserna för de arbetande massorna blev allvarliga. I Spanien blev de katastrofala.

För de socialdemokratiska partiernas del ägde det långvariga regeringsdeltagandet efter 1975 rum i ett ekonomiskt klimat som, bortsett från den långa depressionen, kännetecknades av fortsatt hyperlikviditet. Den kapitalistiska ekonomin fortsatte att präglas av en stigande skuldsättning. Den totala mängden rörligt kapital antog kolossala proportioner.

Resultatet blev betydande samhällsekonomiska förändringar. En ”bli-snabbt-rikmentalitet” spreds inom avsevärda delar av den stora och mellanstora bourgeoisien. Delvis visade det sig i uppkomsten av ett skikt av ”yuppies”. Ett resultat av detta klimat blev att alla som önskade fick lån (till absurda projekt som finansierades med andra människors pengar), korruptionsverksamhet och utbrett tagande av

EN ARTIKEL AV ERNEST MANDEL

Ernest Mandel (1923-1995) var en marxistisk ekonom född i Frankfurt, men verkade under större delen av sitt liv i Belgien. Ingick fram till sin död i Fjärde Internationalens ledning. Mandel betraktas av många som en av de främsta marxistiske ekonomen under senare hälften av 1900-talet. Bland hans främsta verk räknas Senkapitalismen i vilken han först vidareutvecklade teorin om ekonomins Långa vågor.

mutor. I de socialdemokratiska partierna härskade idén: eftersom alla andra gör det, varför ska inte vi göra det också?

KAPITALISTER GÖR ENTRÉ

En annan förändring av partiernas sociala sammansättning gynnade denna moraliska nedbrytning inom socialdemokratin. En rad kapitalister, särskilt medelstora sådana, började gå med i de socialdemokratiska partierna, lockade av dessa partiers långvariga regeringsdeltagande. Deras arbetssätt skilde sig väsentligt från teknokraternas. De inledde ibland storskaliga spekulativa operationer, i hopp om att de skulle få uppbackning av regeringen.

Till en början härrörde inte den individuella korruptionen bland de socialistiska ledarna från dessa metoder. De agerade huvudsakligen i syfte att finansiera valkampanjerna och partiapparaten. Den dramatiska nedgången av medlemsantalet ökade trycket i denna riktning. Men i ett samhälle där pengar regerar mer än någonsin är frestelsen att hjälpa sig själv mycket stor. Vissa ledare undgick den, många föll för den.

De nya socialdemokratiska kadrerna av funktionärstyp frambringade kalla och auktoritära, teknokratiska ledare. De nya kadrerna med yuppie-ursprung kännetecknas av en nöjeslysten livsstil och av att slösa med offentliga medel.

Båda typerna är likgiltiga inför vad deras beteende får för effekter på massorna och väljarkåren. Erfarenheten har visat att de misstog sig grovt angående detta. De visar ett förakt för massorna som inte skiljer sig nämnvärt från det förakt som kännetecknade den stalinistiska byråkratin. Massorna känner det instinktivt, precis som de känner djup förbittring över den växande korruptionen som har utvecklats inom de socialdemokratiska partierna.

Resultatet är dramatiskt: ett växande förakt för dessa partiers ledare i många

länder och ett växande förakt för ”politiker” i allmänhet. På kort sikt förstärker dessa företeelser tendenserna mot avpolitisering. De riskerar att skapa ett gynnsamt klimat för extremhögern.

Massornas reaktioner inför den korruption som har utvecklats inom många socialistiska partier är fullt motiverade. Men man måste alltid komma ihåg att de borgerliga partierna, för att inte tala om fascistiska och militära diktaturer, är ännu mer korrupta. Det måste särskilt hållas i minnet att storkapitalet är en källa till korruption, och att de som korrumperar är mer skyldiga än de korrumperade.

Men massornas reaktioner avgörs framför allt av den socialdemokratiska politikens effekter på deras existensvillkor. Det som mest sysselsätter deras tankar är arbetslösheten, liksom rädslan för arbetslöshet. Under dessa villkor är den viktigaste prioriteringen att föra en effektiv kamp för att minska arbetstiden utan att minska veckolönen: 35-timmarsvecka eller till och med 32-timmarsvecka. Socialdemokraternas vägran att ta denna väg är tveklöst den grundläggande orsaken till deras politiska bankrutt, den grundläggande orsaken till deras nedgång i Europa.

ARBETARKLASSENS MOTKULTUR

Effekterna av den socialdemokratiskt uppmuntrade avpolitiseringen har kraftigt förstärkts av de senaste decenniernas sammanbrott för arbetarklassens motkultur. Att det österrikiska socialistpartiets dagstidning *Arbeiterzeitung*, som under lång tid var en av de bästa socialdemokratiska dagstidningarna i Europa, plötsligt försvann, nästan på dagen ett sekel efter grundandet, är ett symboliskt uttryck för detta.

En av de främsta landvinningar som gjorts av den proletära massrörelsen, först och främst den traditionella socialdemokratin och senare de kommunistiska masspartierna, var att organisera ett nät-

verk av institutioner som vaccinerade en viktig del av arbetarklassen mot den borgerliga ideologi som ofrånkomligen dominerar i det borgerliga samhället.

I detta avseende hade pressen och socialistiska och kommunistiska böcker och skrifter en huvudroll. Men till den roll som spelas av pressen måste läggas kulturinstitutionerna såsom teatergrupper, körer, vuxnas och ungdomars blåsorkestrar, idrottsföreningar, osv. De utvecklades ur de arbetande massornas behov vilka hade kvävts av det borgerliga samhället. I sin bok *Introduktion till nationalekonomin* hade Rosa Luxemburg med rätta insisterat på denna den organiserade arbetarrörelsens verkligt civiliserande roll.

De vallar som därmed byggdes upp mot havet av borgerlig ideologi var otvivelaktigt bräckliga. Idéerna som spreds av den socialistiska pressen och skrifterna bestod oftast av elementära förenklingar och den marxistiska förståelsen var dessutom begränsad.

Den socialdemokratiska ideologin innehöll en hel del småborgerligt inflytande och fördomar (man behöver bara se på fördomarna mot kvinnor och på teorierna i sexuella frågor...). Detsamma gällde, i ett senare skedde för den stalinistiska och poststalinistiska pressen, skrifterna och institutionerna detsamma. Icke desto mindre blev den totala effekten att bourgeoisiens direkta ideologiska inflytande inom arbetarklassen begränsades betydligt. Utvecklandet av klassmedvetande, av klasspolitiskt oberoende, av arbetarklassens solidaritet, stimulerades kraftigt.

På samma sätt bidrog den hastiga upplösningen av dessa nätverk för arbetarklassens motkultur i hög grad till att försvaga arbetarklassens politisering och minska omfattningen på de kollektiva klassreaktionerna. Det är uppenbart att detta växelverkar med den socialdemokratiska praktikens nya konsekvenser. Detta förfall har en objektiv grund: återprivatiseringen av massornas fritidsaktiviteter spelade en avgörande roll. Som ett resultat av det löstes nätverken av kollektiv tillvaro upp. Mindre kollektiv tillvaro ledde till mindre kollektivt medvetande. Vilket i sin tur ledde till mindre motstånd mot den borgerliga ideologin.

IDEOLOGISK TILLBAKAGÅNG

Denna tillbakagång bör inte överdrivet generaliseras. Det finns kvar viktiga centra för ett kollektivt liv, särskilt på arbetsplatser och i fackföreningar. Trycket från människors omedelbara intressen är i slutändan starkare än ideologiska mystifikationer. Massreaktionernas bredd vittnar om det.

Dessutom går det att rekonstruera nätverk för motkultur. Lokalt baserade kristna grupper har lyckats anmärkningsvärt väl med detta i en rad länder: i Europa är de särskilt inriktade på solidaritet med tredje världen, medan inriktningen i tredje världens länder särskilt handlar om de fattigas omedelbara behov. Frågor om ekologi, feminism, antirasism, antifascism och kamp mot den sociala marginaliseringen ger en gynnsam terräng för en sådan rekonstruktion i en rad länder i Europa.

Men faktum kvarstår, att de socialdemokratiska partierna inte längre organiserar centra för denna möjliga och nödvändiga renässans av arbetarklassens och folkets motkultur. Den sker i huvudsak utanför dem.

IDENTITETSKRIS

JAG RÖSTAR PÅ SOCIALDEMOKRATERNA

för jag vill ha ordning på Sveriges ekonomi!

Valaffisch från 1985

Socialdemokratin är fånge i sin teknokratiska vändning, bryts ner av de successiva revideringarna och avsvärjelserna av sin lära, är förstummad av sina valnederlag, hårt drabbad av förlusten av folkliga åhörarskaror, ett rov för djupa inre splittringar, och upplever därmed en djup identitetskris. Dess ideologiska oreda är smärtsam att beskåda.

Detta uttrycks i första hand i en oförmåga att se de viktigaste aspekterna av verkligheten som den är, och de utmaningar som den medför för socialdemokratin, och faktiskt för alla vänsterströmningar. Inför alla problem antar socialdemokratin ståndpunkter som är djupt påverkade av bourgeoisins åsikter, och lider dessutom av dessa ståndpunkters inkonsekvens, och förlorar som en följd av den uppenbara motsättningen mellan ord och handling en stor del av

sin trovärdighet.

Vilken karaktär har det ekonomiska eller samhällsekonomiska system vi lever under? Många socialdemokratiska ledare och ideologer förnekar att det är kapitalistiskt, enligt dem är kapitalismen ett minne blott.² Välfärdsstaten förmodas vara ett "blandekonomiskt" system. Alla socialdemokratins ledare förkunnar bestämt att marknaden är "oundviklig". Det är bara en fråga om att begränsa dess "överdrifter".

Är detta helt enkelt en strid om ord? Absolut inte. Genom att hävda att den gyllene kalven fortfarande lever, så påstår vi revolutionära marxister samtidigt bestämt att lagarna för det kapitalistiska produktionssättets utveckling fortfarande avgör den ekonomiska utvecklingens viktigaste tendens. Det innebär bland annat att periodiska överproduktionskri-

ser är oundvikliga. Har vi misstagit oss om detta, eller är det socialdemokratin som är bristfälligt synkroniserad med verkligheten?

ÅTSTRAMNING

Åtstramningspolitiken, som förespråkas både av de borgerliga och de socialdemokratiska partierna, innebär inte en oundviklig teknisk nödvändighet. Att prioritera kampen mot inflationen till priset av socialt förfall är inte det enda sättet att stoppa inflationen. Det är däremot det enda som motsvarar kapitalistklassens intressen: att återigen uppnå en höjning av profitkvoten, att uppmuntra kapitalackumulationen.

Behovet att "öppna upp för världen", innebär faktiskt inte att man måste respektera de normer som påtvingas av IMF och Världsbanken. Det finns andra möjliga former av internationellt samarbete än de som gynnar storbankerna och de multinationella företagen; alternativa lösningar som motsvarar de arbetande massornas intressen. Det finns inget vetenskapligt i påståendena att de är "omöjliga". I bästa fall är det dogmatiska fördomar, i värsta fall en kapitulation inför bourgeoisins intressen.

Motsättningarna i den nuvarande ekonomiska ordningen illustreras skarpt när vi närmare undersöker den internationella ekonomins verkliga funktion. Långt ifrån att skötas enligt "marknadens lagar" sköts den egentligen enligt lagar om monopolistisk konkurrens, där alla möjliga sorters intäkter säkerställs genom att systematiskt sätta upp hinder för den helgade "fria konkurrensen".

Påståendet att "det inte finns några pengar" för att effektivt bekämpa arbetslösheten på grund av de stora budgetunderskottet, har ingen vetenskaplig grund. Det är raka motsatsen som gäller. Med tanke på de offentliga utgifternas storlek går det att radikalt omfördela dessa utgifter för att främja återupprättandet av full sysselsättning utan att öka budgetunderskottet, i själva verket är det möjligt att samtidigt minska dem.

Förvisso skulle det kräva en drastisk minskning av den inhemska offentliga skulden, till exempel genom att sänka räntan på säkerheten för denna skuld till en procent, med undantag för små investerare. En drastisk minskning av den militära budgeten och pengarna som spenderas på den repressiva apparaten skulle tjäna samma syfte. Det är inte pengarna som saknas; vad som saknas är viljan att omfördela de offentliga utgifterna till förmån för de arbetande massorna, mot kapitalistklassens intressen.

Det är självklart att det är utgifterna för hälsa och utbildning som på lång sikt är de mest produktiva, även ur strikt ekonomisk synvinkel, för att inte nämna social synvinkel. Men de regeringar där socialdemokrater deltar håller på att minska dessa utgifter. Det viktiga blir inte att minska budgetunderskottet eller de "exploderande" sjukvårdskostnaderna. Det viktiga blir att minska budgetunderskottet utan att ifrågasätta samförståndet med bourgeoisien.

FALSKA ARGUMENT

Även om de socialdemokratiska ledarna skulle ha rätt i att oro för arbetslöshet dominerar väljarkåren är invändningen mot hur de politiskt går tillväga tämligen logisk. Med tanke på hur avgörande det under nuvarande förhållanden är att återupprätta full sysselsättning, är det då

inte bättre att kämpa i opposition för att förverkliga detta mål, genom att kombinera utomparlamentariska åtgärder med agitation inför valet, i förhoppning om att vinna en majoritet inom överskådlig framtid? Att socialister istället förlikar sig med regeringens politik som bibehåller och ökar arbetslösheten – är det inte att satsa på det mest onda, och inte det mindre onda?

Spridningen av den strukturella arbetslösheten är en cancer som inte bara tär på arbetarnas välbefinnande. Den leder också till ett ökande hot för en ny framväxt av fascism. Fascismen livnär sig på en utbredning av det tudelade samhället, på att det utvecklas samhällsskikt som är marginaliserade och deklasserade.

De socialdemokratiska ledarna är uppriktigt emot nyfascismen, som kan innebära deras politiska och till och med fysiska likvidering. Redan under 1930-talet konstaterade Albert Einstein, en ganska moderat socialist, men trots allt en socialist: man kan inte bekämpa fascismen på ett effektivt sätt utan att avskaffa arbetslösheten. Han misstog sig inte.

Men fångade mellan sina antifascistiska proklamationer och sin besatthet av att inte till något pris bryta samförståndet med bourgeoisien, väljer de reformistiska ledarna slutligen det senare alternativet. Är detta realistiskt? Är det inte ganska självmordsbenäget?

ARBETSVECKAN

Kampen för 35-timmarsveckan och 32-timmarsveckan, kampen mot de multinationella företagens metod att utöva utpressning genom att hota med att omlokalisera jobb utomlands, kan bara genomföras på ett effektivt sätt i internationell skala. De socialdemokratiska ledarna framställer sig som entusiastiska anhängare av ett enande av Europa. Men när det handlar om att motverka de multinationella företagen och deras hot om att omlokalisera produktionscentra, är det "helig nationell egoism" som råder. Alla regeringar där socialdemokrater deltar uppmuntrar de multinationella företagen att bete sig på detta sätt genom att överhopa dem med eftergifter. Resultatet är förutsägbart. Precis som tidigare ökar arbetslösheten överallt. Är detta *realpolitik*? Är det inte snarare en dårarnas politik?

TUDELAT SAMHÄLLE

Den ökade arbetslösheten, tillväxten av det tudelade samhället och rädslan hos de minst gynnade skikten av arbetarklassen för att falla ännu lägre ner på den sociala stegen, gynnar uppkomsten av rasistiska och främlingsfientliga reaktioner. Extremhögern utnyttjar systematiskt dessa reaktioner. Den "respektabla" högern gör lika systematiskt eftergift åt den. Men nu går socialdemokraterna längs samma väg, av i grund och botten valmässiga motiv. De vill också begränsa invandringen, skicka hem invandrare, underkasta personer som inte är "infödda" ett särskilt system. Trots att de är mer återhållsamma i denna fråga än högern, vad har det gemensamt med traditionella socialistiska värderingar?

I tredje världen sprider sig barbariet inför våra ögon. Det finns 1,2 miljarder fattiga. Hungern har antagit sådana dimensioner att fenomenet kannibalism utbreder sig i exempelvis Angola. I Brasilien har en ny "ras" pygméer fötts i nordöst, genom de ackumulerade effekterna av

Röda rummet alstras under knapphetens bleka stjärna
Hjälp oss genom ett ekonomiskt bidrag:

PG. 13 04 07-0

undernäring som har drabbat flera generationer. Enligt Unicef dör varje år 60 miljoner barn i tredje världen till följd av hunger och lättbotade sjukdomar.

SOCIALDEMOKRATISK INKONSEKVEN

De socialdemokratiska ministrarna fördömer, på ett mer eller mindre träffande sätt, dessa fador. Men i sin praktiska politik följer de regeln: laissez-faire, låt gå. Inte ens det ynka målet att ge en procent av de nationella resurserna till det så kallade "stödet till tredje världen" (i verkligheten, i nio fall av tio, stöd till den egna exportindustrin) har i praktiken uppnåtts någonsins. Det är inte tal om att skriva av tredje världens skuld till väst. Det är inte tal om att vända utvecklingen av utbytesförhållandena, som är en källa till permanent plundring av tredje världen. Återigen: vad har det gemensamt med elementära socialistiska värderingar?

För att på nytt hitta en minimalt sammanhängande ideologisk identitet har en del socialistiska ledare reagerat, men de teoretiska inkonsekvenserna kvarstår. De förespråkar en återgång till solidaritet, men inte obegränsad solidaritet. Att vilja öka solidariteten, samtidigt som man står fast vid en uppslutning bakom marknadsekonomi är att försöka sig på det omöjliga. Behovet av en åtstramningspolitik ifrågasätts inte.

För att komplettera bilden måste vi visa upp de ideologiska förvillelser som finns inom högern. Professor Sachs och andra "Chicago Boys" anser att tillämpningen av IMF:s politik i Peru och Chile (liksom i Polen!) är en framgång: inflationen har stoppats, till priset av arbetslöshet och massiv fattigdom.

EN OSÄKER FRAMTID

Efter fjärde augusti 1914 beskrev Rosa Luxemburg socialdemokratins högermajoritet som ett "stinkande lik". Hon misstog sig inte om lukten – den är ännu otrevligare under vår epok än den var på hennes tid – men hon hade fel om socialdemokratins överlevnad. Den är fortfarande i högsta grad levande 80 år efter denna felaktiga diagnos, även om den allvarligt har försvagats i en rad länder.

Denna överlevnad kan i grunden förklaras av tre skäl.

För det första; Sovjetrysslands isole-ring, vilken berodde på den internationella revolutionens delvisa misslyckande 1919-23, som för övrigt till stor del orsakades av den socialdemokratiska högern. Till detta måste vi lägga den Kommunistiska internationals och de kommunistpartiernas växande oförmåga att verkligen undergräva socialdemokratins dominans inom arbetarrörelsen i ett stort antal länder från mitten av 1920-talet, med viktiga undantag som Frankrike, Italien och Spanien.

För det andra har socialdemokratin i huvudsak behållit sina baser inom den organiserade arbetarrörelsen, även om de har blivit allvarligt försvagade.

Själva socialdemokratins karaktär förklarar dessa basers beständighet. För att kunna få de fördelar som den eftertraktar måste den socialdemokratiska apparaten, även under sin nuvarande period av förfall, hålla ett minimum av självbestämmande i förhållande till storkapitalet.

Det tredje skälet till socialdemokratins överlevnad är att argument om det mindre onda har en relativ relevans i massornas ögon. De fortsätter att tro att socialdemokratiska ledarna är lite bättre än sina motståndare i center-högern, även

Uppifrån och ned: Bruno Kreisky, Willy Brandt och Gro Harlem Brundtland, betydelsefulla personligheter i Socialist Internationalen under 1970- och 80-talet.

om skillnaderna mellan alla dessa personligheter och mellan de praktiska åtgärder som de tillämpar tenderar att bli suddiga, med alla de allvarliga konsekvenser som följer av detta.

Om revolutionära marxister förkastar logiken med det mindre onda är det verkligen inte för att de föredrar det större onda.

Massornas reaktioner, som till stor del förklarar socialdemokratins överlevnad, är i nuläget en del av socialismens allmänna trovärdighetskris. I massornas ögon har varken den socialdemokratiska reformismen eller stalinismen och post-stalinismen lyckats skapa ett samhälle utan omfattande utsugning, förtryck och våld. Det har inte uppstått ett tredje inslag i arbetarrörelsen på dess vänsterkant, ett inslag som är tillräckligt starkt för att inom en överskådlig framtid anses politiskt trovärdigt.

Under dessa förhållanden reagerar

massorna på de mest akuta problemen, utan att orientera sig mot globala sociala lösningar, till "en annan samhällsmodell". Deras reaktioner är ofta i stor skala, ännu större än tidigare. Men det är uppsplittade och osammanhängande försvarsreaktioner och de är därför lättare att avstyra.

På det parlamentariska planet finns det ingen dominerande tendens, desto tydligare är dock den organisatoriska utvecklingen. Alla de socialdemokratiska partierna har försvagats kraftigt medlemsmässigt, för att inte tala om deras organisering på arbetsplatserna, inklusive inom den offentliga sektorn.

DIALOG OCH IFRÅGASÄTTANDE

Under dessa förhållanden måste revolutionära marxister, för att använda moderna termer, kombinera en "kultur av radikalt ifrågasättande" och en "kultur av dialog" gentemot socialdemokratin.

En "kultur av radikalt ifrågasättande" innebär på det praktiska planet att vägra göra några eftergifter till valprocessens logik och det statliga "mindre onda", vilket skulle innebära ett, om än begränsat, stöd till åtstramningsåtgärder, restriktioner av demokratiska friheter, fler eftergifter till främlingsfientlighet och rasism. Det betyder att man under alla omständigheter prioriterar försvaret av massornas omedelbara intressen och strävanden, en fri utveckling av deras initiativ, deras mobiliseringar, deras kamp, deras självorganisation, utan att underordna dem något "överordnat mål", som väljs och påtvingas på ett auktoritärt och vertikalt sätt.

En "kultur av radikalt ifrågasättande" innebär också att på propagandanivån föra fram ett så konkret och strukturerat globalt samhällspolitiskt mål som möjligt. Det innebär att förkasta socialdemokratins och de nya reformisternas alla "teoretiska innovationer", innovationer som 99 gånger av 100 är en återgång till förmarxistiska ståndpunkter som är 150 år gamla, om inte mer.

Det innebär att kraftigt försvara marxismens kapital, en marxism som är öppen, kritisk och självkritisk, som är redo att ompröva allt mot bakgrund av fakta, men inte lättsinnigt och på ovetenskapligt sätt, inte utan att betrakta verkligheten som helhet. Revolutionära marxister är varken förmätna nog att säga sig ha ett svar på allt och gör inte heller anspråk på att aldrig ha haft fel om någonting. Men de är inte redo att kasta ut barnet med badvattnet. Det teoretiska och moraliska kapitalet är fortfarande stort. Det förtjänar att försvaras med kraft.

En "kultur av dialog" innebär att samarbeta med socialdemokratin, med alla delar av den, inklusive hela partier, som är redo för debatter och konfrontation vars syfte är att underlätta för gemensamma åtgärder till förmån för arbetarklassen och de förtryckta.

Detta arbete underlättas betydligt av förändrade styrkeförhållanden som skulle göra en kategorisk vägran från reformisternas sida alltför kostsam. De kan underlätta en skiktning inom socialdemokratin. Men oberoende av denna logik måste vi beslutsamt kämpa för att dialogen ska upptas och fortsättas, så att en "tredje del" av den organiserade arbetarrörelsen, till vänster om socialdemokratin och de nya reformistiska partierna, de facto erkänns.

Detta mål är varken taktiskt eller konjunkturrellt. Det är strategiskt och långsiktigt och det är direkt kopplat till en grundläggande syn på arbetarklassens självorganisering, vilken leder vidare till vår idé om maktövertagande.

Att kombinera dessa två "kulturer" är uppgiften för dagens revolutionära marxister i förhållande till socialdemokratin.

Den som vill läsa hela artikeln finner den på Röda rummets hemsida samt på webbplatsen marxist-arkiv.se, där för övrigt ett stort antal av Mandels böcker och artiklar finns på svenska – se under Klassiker -> Ernest Mandel

Översättning: Jesper Sydhagen. Redigering Göran Källqvist och Johannes Jensen.

BJÖRN RÖNNBLAD

3 december 1954-2 maj 2013

Gemenskapen i frontbyn, energin på torget...

Jag mötte Björn Rönnblad första gången sommaren 1997. Jag hade just lämnat Umeå efter ett år av filosofistudier, korridorliv, straight edge och accelererande desillusionering över den ungsyndikalistiska rörelsen: SUF-Umeå blandade, i mina ögon, guttural våldsrörelse med antiintellektualism och ett föraktfullt ointresse för arbetande människors vardag. Jag flyttade till Göteborg och, på ett infall efter att ha bläddrat i ett nummer av Internationalen, åkte jag till Socialistiska Partiets sommarläger.

Som ingen annan satte Björn mig i partiets kraftfält. Jag har aldrig kommit därifrån. Han ledde en studiecirkel hösten efteråt, i partiets källarlocal i den branta backen på Nordhemsgatan, i ett sammanpressat arv av böcker, pamfletter och tidskrifter, med den där trånga, pappersdammiga doften hos små partilokaler som ska föra vidare en gigantisk idétradition. Två av hans berättelser gjorde outplånliga intryck. En gång nära fronten i Nicaragua bad hans sandinistiska värdar honom att delta i nattvakten och satte en k-pist i hans händer: jag glömmer aldrig hur han återgav sin förlägna, nervösa, sprittande reaktion...ska jag? Han log när han berättade det.

Ockupationen av Kungstorget 1976 var den andra erfarenhet som öppnade en oändlig vidd av drömmar i hans politiska liv. Björn berättade om ängen som plötsligt blommade mitt i staden, torget som fylldes av människor, engagemanget som slog upp ur gräsrötter som i normala tider överlagras av det borgerliga samhällets olidliga tyngd. Om bara de ögonblicken – gemenskapen i frontbyn, energin på torget – kunde förlängas, räddas från fiendens attacker, fredas från byråkratiernas kvävning, vårdas och vidareutvecklas och ges tid att förverkliga sina inneboende potentialer kunde världen bli hur vacker som helst. Så förstod jag hans vision.

I dag kan jag inte undgå att notera att ockupationen av ett torg var den centrala politiska upplevelsen i Björns biografi – exakt 35 år före Tahrir och Occupy. Hans vision har kanske aldrig varit mer levande än nu: i skrivande ögonblick har hundratusentals människor tagit över Taksim-torget från den turkiska polisen, i vad som från början var en protest mot bygget av en galleria där träd nu står – spöklikt snarlikt Kungstorget 1976, bara i så mycket större skala. När jag ser tevebilderna på Istanbulbor som med förvåning

ser sin egen kollektiva kraft strömma genom torget kan jag ana Björn bland dem.

Några mörka höst- och vintermånader gick jag till partilokalen och diskuterade med Björn, ställde mina kritiska frågor – anarkismen hade ännu inte helt runnit av mig – och möttes av tålmodiga, fundersamma, aldrig ortodoxt viftande svar. Björn trodde på sin tradition – han talade om Fjärde Internationalen med en vördnad och stolthet som det tog mig några år att förstå – men var aldrig mästrande eller tvärsäker, alltid öppen och nyfiken på världsläget, på det senaste inom marxismen, miljörörelsens utveckling, på varje stapplande steg från en nyfödd social rörelse. Det var med de attityderna han var med och drev Röda Rummet, i vars sidor han bland annat drog in mig. Hans sätt att ta rödfärgade ord på allvar var djupt uppförande.

Trots alla motgångar förmådde Björn förnya engagemanget, in i det sista. Härom året, när hans hälsoproblem redan satt klorna i hans kropp, flammade entusiasmen från Nicaragua och Kungstorget upp med full kraft igen när ungdomarna i Hammarkullen stred för sin fritidsgård, en kamp som sedan flöt in i Pantrarna och vidare till Megafonen. Björn blev ett självklart inslag i ungdomarnas miljö, gav dem allt han kunde – utan att försöka pådyvla dem någon programmatisk jargong eller partitillhörighet. I hans tradition är rörelserna sitt eget politiska värde. Jag tänker på honom också vid nyheterna från dagens Sverige: han skulle ha stått lika självklart på torget i Husby, gått runt bland de församlade med sin knackiga gång, värmen i ögonen, viljan att vara med, tron på människan.

Björn kombinerade masslinjen och intellektet, respekten för människors självaktivitet – fascinationen för vad som händer när de kommer samman – med initiativet, lojaliteten till partiet, den bästa sortens kaderetos. Jag har fortfarande trycksaker som tillhör honom i mitt bibliotek: "Lägenegisamhälle – men hur?", en röd pamflett från det tidiga 70-talets Alternativ Stad; "Miljö-rörelsen och framtiden", ett nummer av Fjärde Internationalen från mitten av 80-talet. Björn lånade ut dem men bad aldrig att få dem tillbaka. Han ville att saker skulle gå vidare. Nu gör de det, utan honom.

Andreas Malm

bild: Per Olof Larsson

INSAMLING

"Istället för blommor, ockupera ett torg eller ge på annat sätt ett bidrag till något i Björns anda!"

Så skriver Björns familj i hans dödsannons. På Göteborgs Posten var man tveksamma till att ta in annonsen, man var tvungen att avvakta godkännande från ansvarige utgivaren... riskerade man måhända åtal för uppvigling eller dylikt? Vad irriterande att han inte kan uppleva det! Det hade skänkt honom stort nöje.

Röda rummet startar nu en insamling till Björns minne som syftar till att ge ekonomiskt bidrag till ungdomar som vill skola sig inom marxistiskt och kritisk samhällsligt tänkande. I första hand handlar det om bidrag för att kunna delta på utbildningar på Fjärde Internationalens skola i Amsterdam, IIRE. Insamlingen administreras av Röda rummets redaktion och sker via tidskriftens konto: pg **13 04 07-0**
Märk talongen: Björn!

HÄR SKOLAS FRAMTIDENS MARXISTER UTAN DOGMER

När jag sätter mig för att skriva ner den här lilla reseskildringen så funderar jag på exakt hur otidsenligt det kan låta att driva ett institut som ska utbilda – eller rentav ”skola” – en ny generation revolutionära socialister. Men som reporter måste man ju sätta kravet på saklighet i första rummet, så så får det bli. Därför; välkomna att följa med på ett besök i en förort till Amsterdam och ”International Institute for Research and Education”.

Efter att i alla år i mitt läkaryrke försökt hålla stånd mot läkemedelsbolagens ”inbjudningar” åkte jag nu för ett par veckor sen på mitt livs första mutresa, på internationell konferens. ”Mognad” säger vissa kollegor, själv funderar jag mer i termer av kapitulation... Resan gick till Haag i Holland.

En av kvällarna bytte jag dock ut restaurangmiddagarna, där notan betalades av Lundbeck AB, mot ett besök i Amsterdam. I någon mening i andra änden – av storstadsområdet Haag-Amsterdam, men också i andra änden av den sociala och politiska verkligheten. Efter att två kvällar tidigare ha beordrats (ja, det var så!) att tillsammans med åttahundra läkare från hela världen ställa mig upp och applådera för att hälsa och hylla ”Her Royal Highness Princess Mariana of Holland” som invigde den vetenskapliga konferensen – vi var bara tre som förblev sittande i bänkraderna – så kändes den här aftonen rätt annorlunda.

GLOBALT

Jag tar pendeltåget till Amsterdam Muiderpoort och går av i en förort där intrycket omedelbart är väldigt globalt. Personligen har jag under de senaste åren blivit alltmer förortsförtjust tack vare många besök i Hammarkullen i Göteborg, och här i Indische Buurt West känner jag mig på något sätt genast hemma. Det är faktiskt nästan godare med en snabb standardkebab serverad av en immigrerad indier här, än en trerätters (med gräddig creme brûlée som final) på lyxig restaurang i Haag City.

Maja, ung student med rötter i Afghanistan, hjälper mig att hitta vägen genom kvarteren. Folk vi möter har synbart många olika nationella rötter. Denna förort, lär jag mig senare under skolbesöket, beboddes ursprungligen av fattiga immigrantarbetare som jobbade i de stora hamnarna några kvarter bort, dit båtarna skeppade guld och kryddor från de holländska kolonierna. Nu är hamnarna borta och husen i älvstrandskvarteren är ”gentrifierade” – lyxrenoverade till dyra bostadsrätter. I resten av området består dock fortfarande befolkningen till stor del av immigrantarbetare med rötter i Marocko, Turkiet och ett flertal andra länder.

Hittar till slut Lombokstraat, och på nummer 40 välkomnar Marijke Colle mig till ett hus i tre våningar: – Här i Holland har vi inga berg, men mycket trappor. Från bottenvåningens kök och matsal över första våningens mötessalar och umgängesrum, via kontoret och biblioteket två

trappor upp och till sist sovrummen på tredje våningen.

Nu senast, i slutet av augusti, arrangerade institutet en ”ungdomsskola” med 26 deltagare från 11 olika länder i olika världsdelar, varav två från Sverige. Det digra programmet täckte in flera aspekter av kapitalismens globala kris, samt feminism och hur den ekologiska krisen ska kunna bekämpas. I november väntar nu en ”Global school”, om hur en annan värld ska kunna bli möjlig.

Marijke är pensionerad biologilärare som på frivillig basis är en av två personer som förestår institutet. På kontoret träffar jag också Alex från Spanien, anställd ”fulltimer”. Tillsammans samordnar de kurs- och mötesverksamheten. Och i trappan möter vi en andfädd José, även han spanjor, på väg in från sin joggingrunda. Han frivilligarbetar på skolan vid sidan om gäststudier i staden.

FJÄRDE INTERNATIONALEN

Alla tre drivs de av sin politiska övertygelse och hemhörighet. Det är Fjärde internationalen, den internationella organisation som Socialistiska Partiet tillhör, som står bakom skolan. I dagligt tal kallas institutet ”Amsterdamskolan” och har funnits i ganska exakt trettio år. Häromåret, 2007, flyttade skolan till detta huset. Ett lyft, tycker Marijke, för lokalerna är luftiga och ljusa. – Möjligen lite kalla ib-

land på vintern”. De ojämlika ekonomiska förhållanden som råder i samhället i stort avspeglas direkt här i det lilla. Privatkapitalet, i form av Haags handelskammare, äger 90 procent av huset medan Fjärde internationalen – än så länge – har kontrollen över resterande tio procent.

Marijke Colle är ursprungligen från Belgien och har i över fyrtio år varit aktiv i olika radikala rörelser, framför allt den feministiska kampen och miljörörelsen. Som ung student anslöt hon sig redan 1971 till den belgiska sektionen av Fjärde internationalen. Det var under en tid då Ernest Mandel, senare välkänd marxistisk ekonom och ledande kraft inom internationalen, var en av de tongivande personerna i sektionen. Ernest Mandel var tillika en av initiativtagarna till att skapa institutet. Invigningen skedde 1981.

Sedan dess är målsättningen – även om såväl politiska frågor som kursernas omfattning och ”stilarter” varierat – fortfarande densamma. Att bidra till att de rika och samlade erfarenheterna från den kamp som arbetarrörelsen i allmänhet – och dess revolutionärt socialistiska strömningar i synnerhet – fört under alla decennier, med rötterna tillbaka till Marx tid, kan föras vidare till nya generationer.

Marijke och Alex betonar att det definitivt inte handlar om någon korvstopning av lärofädernas teser. Tvärtom är marxismen, menar de, kritisk och odogmatisk och det måste också utbildningen på skolan vara. Kurserna bygger till stor del på diskussioner och grupparbeten.

Deltagarna bor i huset och maten lagas kollektivt under professionell ledning. Det eleganta köket i bottenvåningen erbjuder dessutom sina tjänster externt, på samma sätt som institutet i sin helhet gör. Ett antal olika radikala folkrörelseorganisationer och debattörer arrangerar regelbundet officiella seminarier på skolan i olika politiska frågor.

Jag slås verkligen av hur fint det är. Vet inte riktigt vad jag hade väntat mig, men här finns inga nedsuttna manchester-

soffor à la göteborgsvänsterns sjuttioal; receptionen är stram, möteslokalerna funktionella och rymliga, och ljudanläggningen för simultantolkning prydligt ihoppackad bakom glastrutor.

Sveper med blicken över bibliotekets alla hyllor (runt 25 000 titlar..!) och hittar marxistiska klassiker på ett stort antal olika språk vid sidan om debattböcker i de mest spretande sociala och politiska frågor.

Jag får en väldigt ”global” känsla när jag bläddrar i presentationsbroschyrerna på fem olika språk, och i en av dem läser att Amsterdamskolan också samarbetar med ett liknande institut i Manila på Filippinerna. Detta är en rörelse, eller snarare idétradition, som söker plantera sina rotträd över hela världen och där socialister och rörelseaktiva kämpar under närmast

sanslöst olika villkor. Från de filippinska djunglernas ekosocialistiska gerillaverksamhet, över den folkliga masskampen för att (åter-)erövra demokratin på Syntagma-torget i Aten till de bekvämt stillsamma studiecirkelarna på gångavstånd hemma i Majorna. Fjärde internationalen har idag systerorganisationer och/eller kontakter i ett femtiotal länder.

Marijke ber mig hälsa hem till de svens-

IIRE:s emblem

ka socialister hon lärt känna vid olika besök på skolan. Innan jag går ber jag henne översätta en rubrik i en holländsk dagstidning som jag nyfiket men förgäves försökt stava mig igenom på vägen hit. Den visar sig lyda ”Skräck för Breivik i PvdA”, där PvdA står för de holländska socialdemokraterna.

– De är livrädda att någon galning ska göra samma sak här som i Norge, berättar Marijke. De rasistiska och muslimhatiska stämningarna breder ut sig i landet under en regering som gjort sig beroende av stöd från rasisten Geert Wilders parti.

På vägen tillbaka tar jag, lika överfylld av intryck som trött och törstig, en Fanta hos turkiske Akhan på hans kebab-bar några kvarter bort. Han bekräftar bilden från dagstidningen och Marijke, och har som muslim själv tydligt känt av ett hårdnande klimat den senaste tiden.

Under pendeltägsresan tillbaka till Haag bläddrar jag i det exemplar av Grenzeloos, tidskrift som ges ut av den holländska grupp som är ansluten till Fjärde Internationalen, som jag fick på skolan. Rubrikerna är återigen svårbegripliga, men när jag blir nyfiken och nästan förstår får jag hjälp av en medresenär med översättningen. ”Marknadssystemet tränger sig in i den offentliga sjukvården”, är en av rubrikerna.

Jo jo, här som där. Den rubriken blir närmast fysiskt påtaglig när jag sedan återvänder till hotellet i Haag, och till sponsrande Lundbeck AB. Just denna kväll avstår jag dock kvällsdrinken i hotelllobbyn med dem och kollegorna. Innan jag somnar bläddrar jag i stället i den bok som jag köpte av Marijke på Amsterdamskolan. Titeln känns klockren: ”Living our internationalism”.

Artikeln har tidigare publicerats i Internationalen 26 september 2011

REFORMISMENS SISTA SOMMAR

När Francois Mitterand valdes till Frankrikes president i maj 1981 var det på ett radikalt reformprogram, som även inbegrep förstatligande av banker och storföretag. När vallöftena började förverkligas gick den franska ekonomiska eliten till ett rasande motangrepp med kapitalflykt, investeringsstrejker och valutaspekulation som avgörande maktmedel.

Den 21 maj 1981 tog François Mitterrand över i Elyséepalatset som den franska republikens 21:a president. Frankrikes arbetande befolkning hade stora förhoppningar på en radikal förändring av det snobbiga franska klassamhället.

I valet hade François Mitterrand som Socialistpartiets kandidat lovat både himmel och gröna skogar.

Socialistpartiets framgångar och Mitterrands seger över Valéry Giscard d'Estaing stod i kontrast till den dominerande trenden i omvärlden – nyliberalismens uppmarsch med Ronald Reagan och Margaret Thatcher som härförare. Mitterrand och de franska socialisterna stod inför en tuff utmaning. En utmaning som de helt skulle misslyckas att stå upp emot.

Men det är slutet på historien. Innan var det dramatik. För knappt vid makten började verkligen Mitterrand att uppfylla sina vallöften med grundliga reformer av de arbetandes sociala villkor.

Listan på de reformer som presidenten drev igenom i den nyvalda Nationalförsamlingen var imponerande. Mest omtalad i media var det symboliskt viktiga beslutet att avskaffa dödstraffet i giljotinens hemland. Borgerligheten drev en hård kampanj till dödstraffets försvar men kunde inget göra åt socialisternas majoritet i Nationalförsamlingen. Andra reformer var mer jordnära men viktiga för de arbetande:

- Minimilönen höjdes med tio procent och familje- och bostadsbidragen med 25 procent.
- En femte semestervecka infördes och arbetsveckan sattes till 39 timmar.
- Pensionsåldern sänktes till 60 år.
- En förmögenhetsskatt infördes.

I februari 1982 antogs en plan för nationalisering av alla stora betydande banker och företag. Det var verkligen att kasta handsken framför borgerlighetens fötter. De 36 största bankerna togs över av staten tillsammans med stora företag av nationell betydelse som el- och gasbolaget EDF, kemiföretag och elektronikjätten Thomson. Efter nationaliseringen var inte mindre än 25 procent av de arbetande anställda i statliga företag.

Utmaningen för kapitalägarna var stor och vreden över den förda politiken visades öppet och den saboterades i hemlig-

EN ARTIKEL AV BENNY ÅSMAN

Artikelförfattaren är medlem i Socialistiska partiet och flitig medarbetare i Internationalen. Han driver tillsammans med Göte Kildén bloggen kildenasman.se

het. Den borgerliga pressen kastade sig över Mitterrands regering som innehöll fyra ministrar från det franska kommunistpartiet. Trycket utifrån kändes av omedelbart. USA:s ambassadör i Paris varnade Mitterrand för följderna om de kommunistiska ministrarna fick tillgång till information om militära hemligheter och andra "känsliga" ämnen.

Franska kapitalägare startade en investeringsbojkott och privat kapital flydde i stora mängder till Luxemburg, Schweiz och andra skatteparadis. Samtidigt startade den internationella finansmarknaden en spekulationsvåg mot den franska francen som regeringen snart tvingades devalvera flera gånger.

Det franska folket hade lagt sin röst i urnorna för en ny radikal reformpolitik. Den franska borgerligheten röstade med fötterna och upphävde utomparlamentariskt vad folket röstat för i urnorna.

I mars 1983 tvingas Mitterrand kapitulera inför trycket från Reagan, Thatcher, Helmut Schmidt, de franska kapitalägarnas ekonomiska sabotage och trycket från tunga ministrar i den egna regeringen, som Jaques Delors och Pierre Mauroy.

I ett brutalt lappkast förklarade Mitterrand i ett tal till nationen att den internationella ekonomiska krisen tvingade re-

geringen att göra ett "tillfälligt uppehåll" i reformarbetet och införa en åtstramningsplan för att rädda statsfinanserna.

BÖRJAN TILL SLUTET

Det var inget "tillfälligt" i reträtten. Det var en permanent reträtt och en total kapitulation inför den nyliberala kapitalistiska ordningen. Mitterrand och hans socialistiska ministrar vägrade att överväga en konfrontation med kapitalet för att sätta stopp för dess sabotage av regeringens politik. Det hade krävts en kontroll över det privata kapitalets flykt ut ur landet och en konfiskering av sabotörernas egendomar. Det hade också krävts en kontroll av valutaspekulationen och inte minst hade det krävts en total mobilisering av arbetarklassen för att på varje arbetsplats kontrollera ägarnas aktiviteter, för att sätta stopp för sabotage mot den politik som hade vunnit vid urnorna.

Men de franska socialisterna var inte beredda att ta en direkt konfrontation med borgerligheten och bryta med den kapitalistiska marknadens logik. Det var inte en handlingslinje i Socialistpartiets smak. Den europeiska reformismens sista stora projekt låg i ruiner. Nyliberalismen hade segrat. Reagan och Thatcher hade

segrat.

Från den dagen slöt den europeiska reformismens ledare upp i det moderna drevet. Ordet reform tappade sin innebörd. Avreglering och privatisering "med moderation" blev nya hedersord för den europeiska socialdemokratin. Den europeiska socialdemokratin enda och sista försök att bryta med nyliberalismens envälde slutade i en dramatisk kapitulation.

Artikeln, som tidigare publicerats i ETC 26 mars 2012, är lätt nedkortad.

USA-IMPERIALISMENS FOKUS PÅ ASIEN

Kina passerar Tyskland som världens största exportör, Kina har gått om USA som Afrikas viktigaste handelspartner, Kina sjösätter sitt första hangarfartyg. Gång efter annan får vi tecken som indikerar att ”Österns drake” är en imperialistmakt i växande. Men hur reagerar vår tids dominerande stormakt på den snabba kinesiska frammarschen? Ashley Smith analyserar det rådande världssystemets mest spänningsladdade, maktmättade och intrikata relation – den mellan USA och Kina.

I sitt installationstal inför sin andra presidentperiod tillkännagav Barack Obama att när USA dragit tillbaka sina trupper från Afghanistan så kommer det att bli ”slutet på ett decennium av krig”. Samma dag genomförde USA tre angrepp med drönare i Jemen. I själva verket befinner sig Washington nu i ett permanent tillstånd av ”lågintensiva” drönarkrig över hela världen, och förbereder sig, genom en strategi som fått epitetet Fokus på Asien, för att hålla tillbaka Kina. Obama är inte någon pacifist, under sin andra presidentperiod tänker han inte vika från USA:s imperialistiska anspråk utan istället förstärka dem.

Obama är lika övertygad som sin företrädare George W Bush om den storslagna strategin för global dominans, vars mål har varit att införliva alla världens länder i en USA-styrd unipolär världsordning. Bush hade hoppats på att definitivt etablera USA:s överhöghet genom att använda 11 september för att legitimera invasionerna av Afghanistan och Irak som steg på vägen mot regimförändringar i Syrien och Iran. Hans mål var att kontrollera det som utrikespolitiska experter kallar det större Mellanöstern, dess energireserver, fartygsrutter och oljeledningar. På så sätt skulle USA kontrollera möjliga jämbördiga konkurrenter som Kina, vilket är starkt beroende av bränsleimporten från regionen. Bush tänkte också upprätta permanenta baser i hela Centralasien för att inringa både Kina och Ryssland. Upproren i Irak och Afghanistan ointetgjorde dessa planer. Istället för att

EN ARTIKEL AV ASHLEY SMITH

Artikelförfattaren är medlem av International Socialist Organization i Vermont och ingår i redaktionen för tidskriften International Socialist Review.

säkerställa USA:s herravälde misslyckades ockupationerna, vilket i sin tur påskyndade en kris för imperialismen. Den stora recessionen förstärkte ytterligare USA:s maktförsvagning.

I kölvattnet på dessa strategiska och ekonomiska katastrofer ersätts den unipolära världsordningen av en asymmetrisk, multipolär världsordning. USA framstår som världens enda supermakt, men det möter nu en svår imperialistisk rival i Kina och en rad regionala rivaler, bland annat Ryssland, Indien och Brasilien.¹

För att möta denna besvärliga situation utfärdade Obama i januari 2012 en ny försvarsstrategisk doktrin med titeln ”Fortsatt amerikanskt ledarskap: prioriteringar för 2000-talets försvar”, som tillkännagav hans ”Fokus på Asien”. Med denna politik nyorienterar han den amerikanska imperialismen på ett dramatiskt sätt i en region som de flesta experter förutsäger kommer att bli centrum för 2000-talets kapitalism – Asien-Stilla-havsregionen. Obama utlovar fortsatta överenskommelser med Kina för att locka in det i en internationell världsordning under amerikanskt herravälde, men hans verkliga politik uppvisar en omisskännlig övergång till en uppdämpningspolitik mot landet utifrån dess roll som USA:s viktigaste imperialistiska konkurrent.

KINAS UPPGÅNG

I slutet av 1970-talet fick Deng Xiaoping det kinesiska kommunistpartiet (KKP) att överge den självförsörjande statskapitalismen och istället anta en statligt ledd kapitalistisk utveckling med sikte mot att producera för världsmarknaden. KKP erbjöd sina statskapitalistiska monopolföretag och även utländska och inhemska privatkapitalister en gränslös tillgång på billig kinesisk arbetskraft. Framgångarna för denna nya utvecklingsstrategi

har förvandlat Kina från en ekonomisk periferi till världens nya verkstad. På dessa grundvalar har det byggt upp sig till en ny imperialistisk makt. För 30 år sedan var Kinas ekonomi mindre än Nederländernas, nu har den passerat Japan som den näst största ekonomin i världen och beräknas inom de följande årtiondena att även gå om USA. Det har nu avlöst Tyskland som den största exportören i världssystemet. Samtidigt som många multinationella företag utnyttjar Kina som en plattform för exportorienterad tillverkning har Kina bevarat och utvidgat sina statliga monopol, i synnerhet energiföretag som Sinopec, för att kunna konkurrera i internationell skala. Man har också krävt att de multinationella företagen ska dela med sig av sin teknologi till kinesiska statliga och privata företag. Som Jeffrey Bader hävdar har Kina ”tillhandahållit en rad subventioner till inhemska företag för att bygga upp dem till nationella spjutspetsar, samtidigt som utländska investerare tvingats att överlåta teknologi, vilket har minskat eller eliminerat deras konkurrensfördelar.”²

KKP har således utvecklat den kinesiska kapitalismen till ett exporterande globalt kraftcentrum. Kina har nu ett handelsöverskott med större delen av den utvecklade kapitalistiska världen och upprätthåller exempelvis ett årligt överskott på 200 miljarder dollar med USA. Under denna process har det skaffat sig häpnadsväckande tre biljoner dollar i utländska valutareserver, inklusive en biljon dollar i amerikanska statsobligationer. Kort sagt har Kina blivit den amerikanska regeringens bankir.

Kina har således blivit ett ekonomiskt centrum för världsekonomin som nu konkurrerar med USA och EU. I egenskap av centrum för Asiens ekonomi är landet den främsta handelspartnern för större

delen av regionen, från Japan till Sydkorea och inbegriper till och med sin dödsfiende Taiwan. Dess enorma industriella expansion har drivit landet utomlands i sin jakt på råvaror, olja och naturgas för att underhålla sin ekonomi, och för att söka avsättningsmarknader för sina produkter. Således har man skapat strategin "Rikta sig utåt" för att stärka sina ekonomiska band med nästan varje hörn i världssystemet.

"Över hela världen", skriver Jack Chang, "från Latinamerika till södra Stilla havet finansierar ett penningstint Kina projekt som andra inte stöder, synbarligen tämligen obekymrat av konventionella lärdomar om kreditvärdighet och institutioner som Världsbanken."³ Kina har blivit Latinamerikas viktigaste handelspartner liksom den store kapitalinvesteren i infrastruktur på kontinenten, i syfte att kunna transportera råvaror tillbaka till Kina.

Dambisa Moyo konstaterar att Kina också har "blivit Afrikas odelat största handelspartner, och passerat USA, vars handel med Afrika 2009 uppgick till 86 miljarder dollar. Enligt Chris Alden, författare till *China in Africa*, har den bilaterala handeln mellan Kina och Afrika växt från 10 miljarder dollar 2000 till 55 miljarder dollar 2006, och till 90 miljarder dollar 2009."⁴

För att backa upp sin nyvunna politiska och ekonomiska makt har Kina byggt upp sin krigsmakt. Det har omvandlat Folkets befrielsearmé (FBA), som hade lidit ett förudmjukande nederlag mot Vietnam 1979, till en allt modernare armé, och skapat ett flygvapen och en örlogsflotta som kan övervaka Asien.

Edward Luttwak beräknar att Kinas försvarsutgifter har ökat med mer än nio procent årligen under ett decennium – "en enastående tillväxttakt", anmärker han, "när militärutgifterna i världen, inklusive USA:s, förutom de omedelbara krigskostnaderna, till största delen har stagnerat eller minskat."⁵ I en studie beställd av USA:s försvarsdepartement förutsäger Centrum för strategiska och internationella studier (CSIS – Center for Strategic and International Studies) att "Kinas försvarsutgifter beräknas hamna i nivå med USA:s någon gång under de närmaste 15 till 20 åren."⁶

Kinas ekonomiska expansion och ökande militarism fyller en viktig ideologisk funktion för att få bifall från "motsträviga" arbetare och bönder. Kina har varje år i medeltal 180.000 "massincidenter", ett ord som innefattar möten, protester och strejker, kring diverse klagomål mot arbetsgivare och staten. För att hålla tillbaka och avleda denna ökande ilska och motstånd inom klassen lovar KKP, precis som Ronald Reagan gjorde, att den ekonomiska tillväxten även ska sippra ner till massorna. Den har också använt nationalismen för att avleda folkets klagomål till att rikta sig mot konkurrenter som USA och Japan.

"Den kinesiska regeringen driver en tudelad strategi av ekonomisk tillväxt och patriotism", hävdar Stratfors Rodger Baker. "Den ekonomiska tillväxten krävde att Beijing skulle utvidga sina varuleveranser, och fick på ett naturligt sätt ut Kina på havet. På samma gång har en patriotism färgad av antijapanism kommit att genomsyra utbildningssystemet och samhället."⁷

Den kapitalistiska utvecklingens konkurrenspräglade tryck har tvingat den kinesiska härskande klassen att bli alltmer aggressiv i Asien och annorstädes. Det beror inte på någon ideologi, utan på att staten ekonomiskt är tvungen att säkra resurser, utveckla marknader och öppna områden där det kinesiska kapitalet kan investera. Kinas nya imperialistiska aggressivitet är en markant förändring från dess traditionella strategi att sträva efter "fredlig utveckling".

Precis som USA:s, Japans och Tysklands utveckling i slutet av 1800-talet orsakade konflikter med etablerade imperialistmakter som Storbritannien och Frankrike, så har Kinas utveckling lett till kollisionkurs med USA och regionala makter i Asien. Trots sin ekonomiska samverkan är USA och Kina oense om allt från styrkan hos Kinas valuta - yuan, till brott mot intellektuella egendomsrättigheter, cybersäkerhet och klimatförändringar, såväl som politiken i Asien, Mellanöstern och Afrika.

MOTSÄTTNINGAR I USA:S KINAPOLITIK

USA:s strategi gentemot Kina har genomgått dramatiska förändringar från kalla kriget till idag. Efter Nixons berömda

avtal med Kina i början av 1970-talet behandlade Washington det som en allierad mot Sovjetunionen. När kalla kriget väl tog slut och USA och Kina återupptog förbindelserna efter massakern på Himelska fridens torg firade USA en nyliberal smekmånad med Kina, och utnyttjade det som en plattform för tillverkning för export åt amerikanska multinationella företag. Men just denna politik har ironiskt nog hjälpt till att förvandla Kina till en konkurrenskraftig rival.

USA:s strategi har således besvärats av en grundläggande motsättning – man är ekonomiskt förenat med sin största internationella konkurrent och är beroende av kinesiska krediter och billig arbetskraft för att öka amerikanska företags vinster. Den amerikanska staten har till exempel underlättat för amerikanska företag som Apple att basera produktionen i Kina. Å andra sidan kommer USA och dess företag alltmer i konflikt med den kinesiska staten och kapitalet. Hillary Clinton gav uttryck för detta grannlaga problem i sin berömda fråga: "Hur kan man vara hård mot sin bankir?"⁸

Ett tag kunde USA hantera denna motsättning med hjälp av en avtalspolitik, som det fortfarande står fast vid i ord, men det har kombinerat det med en under ytan alltid närvarande uppdämningspolitik (containment). Aaron Friedberg har myntat uttrycket "congame" för att fånga den motsägelsefulla karaktären hos USA:s strategi gentemot Kina.⁹

Under Clintonadministrationen stod USA:s förbindelser med Kina på sin höjdpunkt och hans utrikesdepartement kallade Kina en "strategisk partner", men USA bibehöll ändå sin militära styrka i hela Asien som avskräckningsvapen mot Beijing. Man iscensatte 1996 också den största enskilda militära aktionen sedan Vietnamkriget för att blockera Kinas hot mot Taiwan.

Som en reaktion mot Kinas ökande makt döpte Bushadministrationen om Kina till en "strategisk medtävlare". Den hamnade också i ett svårt dödläge med Beijing angående en kollision mellan ett kinesiskt attackflygplan och ett amerikanskt spionplan över Kina. Efter 11 september backade Bush från sin aggressiva taktik för att försöka få stöd från Kina för "kriget mot terrorn". Han förespråkade

också att Kina skulle få gå med i Världshandelsorganisationen som ett sätt att införliva landet i världssystemet.

KINA DRAR FÖRDEL AV USA:S NEDGÅNG

"Congagement" fungerade så länge USA kunde behärska en unipolär världsordning. När den imperialistiska och ekonomiska krisen väl ledde till en relativ nedgång för USA:s makt, så öppnade sig ett utrymme för Kina och andra länder över hela världen att bli alltmer egenmäktigt. Denna utveckling slungade in USA:s Kinapolitik i en kris. Kina har upptäckt detta och har blivit alltmer självmedvetet agerande i Asien och över hela världen. *Washington Posts* John Pomfret framställde det som att Kinas ledare uttryckte en "ny triumferande inställning".¹⁰

Samtidigt som de amerikanska och europeiska ekonomierna körde fast i en långdragen lågkonjunktur upprätthöll Kinas enorma stimulanspaket dess årliga tvåsiffriga tillväxtal. Landets fortsatta högkonjunktur gav också stöd åt de beroende ekonomier som exporterar råvaror till Kina – som Brasilien, Argentina, Australien och andra asiatiska ekonomier. När Kina till synes blivit ett alternativt centrum för världsekonomin, så trappade det upp sin kampanj för att "Rikta sig utåt". Det slöt alla möjliga sorters investeringsavtal i Afrika, och till och med på USA:s egen "bakgård", Latinamerika. Kina placerade sig som självutnämnd ledare för utvecklingsländerna vid handelsamtalen i Doha som inleddes 2001, och vid allehanda klimattoppmöten. Detta var förvisso ganska cyniskt, eftersom Kina vid denna tidpunkt redan i sig självt var en stormakt och i själva verket redan var inblandad i ett flertal konflikter med andra länder på uppgång, som Brasilien vars produktionsbas alltmer har undergrävt av Kinas export. Ändå hoppades Kina att utvidga sina allianser utöver banden med länder utanför USA:s inflytelsesfär som Ryssland, Venezuela, Iran, Syrien och Sudan till att innefatta länder som det var ekonomiskt nära länkat till, som Japan med flera länder.

Japan lekte med tanken att omvandla sin huvudsakliga allians med USA till en balanserad allians med både USA och Kina. När Japans Demokratiska parti 2009 ersatte landets främsta makthavande parti, det Liberaldemokratiska partiet, som regeringspart, så föreslog den nya premiärministern Yukio Hatoyama denna nya balanserade allians. Han bröt med den härskande klassens samförstånd och krävde att USA skulle stänga sin bas på Okinawa och gå ifrån sin mångåriga doktrin att använda kärnvapen som svar på ett angrepp mot Japan. Han föreslog till och med att det skulle bildas en organisation vid namn Östasiatiska samfundet som uttryckligen uteslöt USA.¹¹

Obamaadministrationen gjorde allt den kunde för att hindra Hatoyama från att sätta denna kurs mot Kinas inflytelsesfär i verket. Man förenade sig med det japanska etablissemanget mot Hatoyama och utnyttjade Nordkoreas ubåtsangrepp mot den sydkoreanska örlogsfregatten Cheonan för att pressa Japan att förena sig med USA och Sydkorea mot Kina och Nordkorea. Sedan opinionsciffrorna sjunkit katastrofalt avgick Hatoyama, och hans efterträdare Naoto Kan återställde Japans politik till dess traditionella lojalitet mot Washington.

KINAS KONFLIKTER MED ASIATISKA STATER

Som en reaktion på detta misslyckande

för en kinesisk mjuk maktutövning i Asien, tog KKP sin tillflykt till hårda konfrontationer med olika asiatiska länder för att hävda Kinas kontroll över strategiska öar i Syd kinesiska och Öst kinesiska sjön. Edward Luttwak ser en formlig förändring av dess hållning som blev påtaglig 2009-2010. Plötsligt ändrades tonen och innehållet i Kinas uttalanden, som blev aggressiva i många olika frågor alltifrån valutapolitiken till hur relevant västdemokratin är. Mer slående var att slumrande territoriella dispyter med Indien, Japan, Filippinerna och Vietnam återupplivades högljutt – och mer eller mindre samtidigt för att öka effekten. Inte oväntat följde faktiska incidenter med fartyg eller japanska, filippinska och vietnamesiska utposter på öar, med den ena episoden efter den andra, och detta har fortsatt fram till idag.¹¹

Kina hävdade sina territoriella rättigheter till Diaoyuöarna mot Japans anspråk på öarna, som japanerna kallar Senkakuöarna. Jakten på naturresurser och säkerhetsintressen har drivit på Kina att hävda sin överhöghet över öarna och omgivande vatten. Man vill kontrollera farleder för handelstrafik, utvidga fiskevattnen för att kompensera för överfiskning och nedsmutsning och hävdar rätten till djuphavsborrning efter olja och naturgas i vattnen runt öarna. Av precis samma orsaker hävdar Japan äganderätten till öarna.

Exakt samma motiv har fått Kina i konflikt med Vietnam, Filippinerna och andra länder om Spratly- och Paracelöarna liksom Panatagreven. I vart och ett av dessa fall har det ägt rum militära förpostfäktningar mellan Kina och andra länder. Logiken bakom Kinas aggressivitet var att tvinga in Asiens mindre länder i bilaterala förhandlingar där Kina skulle ha övertaget till att och kunna lösa konflikterna på sina egna villkor.

Istället har dock de flesta asiatiska stater försökt förena sig med andra länder, likt lilleputtar för att bygga en motmakt mot den kinesiska Gulliver. Sedan har de vädjat till sin historiska allierade USA för att medla å deras vägnar. Australien och Japan har utgjort förtruppen under dessa försök. Trots sina ekonomiska förbindelser med Kina fruktar de att landet utnyttjar sin ekonomiska makt för att påtvinga regionen sin kontroll: ekonomiskt, politiskt och militärt.

Australien gav till exempel 2009 ut en Vitbok, ”Defending Australia in the Asia Pacific Century: Force 2030” [Försvara Australien under det asiatiska Stilla havets århundrade: Styrka 2030], som stackade ut en stratgi för ökade militärutgifter och uppbygge av allianser i regionen. Den uppmanade också USA att motverka Kinas imperialistiska aggressivitet. En hand sträcktes också ut till Japan för att få det att ansluta sig till detta initiativ. Som ett resultat av detta ökar inte bara Kina utan länder i hela regionen sina försvarsutgifter. Som *Bloomberg News* påpekar: ”Kinas, Indiens, Japans, Sydkoreas och Taiwans försvarsutgifter ökade kraftigt under andra halvan av förra decenniet, och 2012 var de 225 miljarder dollar, nästan dubbelt så höga som ett decennium tidigare.”¹³

De olika asiatiska länderna och deras kapitalister börjar också organisera det som Edward Luttwak kallar ett geoekonomiskt motstånd mot Kina. Eftersom de står i skuggan av Kina militärt, i synnerhet vad gäller kärnvapen, börjar dessa mindre länder göra motstånd mot Kina ekonomiskt. Exempelvis blir det japan-

ska kapitalet alltmer nationalistiskt och börjar tänka om angående banden till Kina. Som Luttwak konstaterar ”är de japaner som är mest aktiva att göra affärer i Kina minst sannolika att stödja Japans nationella underordnande under KKP.”¹⁴

Japans nya premiärminister Shinzo Abe har hotat att uppmuntra det japanska kapitalet att flytta ut sina investeringar ur Kina. Som Rodger Baker dokumenterar ”minskade den totala handeln mellan Kina och Japan [redan 2012] med 3,9 procent, den första minskningen sedan den stora ekonomiska krisen 2009, och exporten minskade med mer än 10 procent. Även om de direkta japanska utländska investeringarna ökade något detta år såg de en betydande nedgång under sommaren när spänningen mellan länderna accentuerades.”¹⁵

I ett annat förbluffande exempel omprövar Foxconn, som ägs av den taiwanesiska magnaten Terry Gou, det kloka i att placera huvuddelen av sina fabriker i Kina. Som Forbes rapporterar:

Den viktiga faktorn idag – som ingen tänkte på för tre år sedan – är politisk. Beijing vill ha territorier som kontrolleras

Det är mycket som står på spel för den amerikanska imperialismen. En studie hävdar att Asien-Stillahavsregionen är redo att bli centrum i 2000-talets internationella ekonomi. 2010 gick 61 procent av USA:s varuexport och 72 procent av dess globala jordbruksexport till Asien-Stillahavsregionen. 2015 förväntas länderna i Östasien gå förbi NAFTA och eurozonen och bli världens största handelsblock. Marknadsmöjligheterna kommer bara att öka när regionen växer med 175 miljoner personer fram till 2030. När deras ekonomier mognar och befolkningarna växer kommer länderna kring asiatiska Stilla havet att kräva ännu mer olja och naturresurser – huvuddelen transporterade till sjöss. Idag går omkring 15 procent av den globala oljehandeln och mer än hälften av jordens handelsflotta genom Malackasundet, Sundasundet och Lomboksundet, som distribuerar Mellanösterns och Afrikas råvaror till de blomstrande östasiatiska ekonomierna.¹⁷

Området är också på väg att bli centrum för ökande militära konflikter. Som CSIS dokumenterar är regionen hemort för fem av de åtta stater som anses ha kärnvapen,

USA:s konkurrensposition inom världsökonomi i allmänhet och gentemot Kina i synnerhet.

Obama har hittat allierade bland amerikanska kapitalister vilka är alltmer frustrerade över Kinas ”motsträviga” arbetarrörelse, allt större lönepåslag, upprepade brott mot den intellektuella äganderätten och ökande piratkopiering. Som *New York Times* rapporterar:

”USA:s största internationella företag har varit en barlast i relationerna med Kina”, sa Kurt M Campbell som nyligen avgick som biträdande minister för Östasienfrågor för att starta ett konsultföretag, Asia Group, för affärsrelationer i regionen. ”Och nu är det de som säger till kineserna att dessa fördärliga angrepp undergräver det som har byggts upp under decennier.”¹⁹

Obama erbjuder billig, oorganiserad och yrkesutbildad amerikansk arbetskraft som en avgörande drivkraft för att återindustrialisera USA. Efter tre års klasskrig mot den amerikanska arbetarklassen är löner och förmåner nu de lägsta i den utvecklade kapitalistiska världen. Obamas finansiella räddningsaktioner och

av dess grannar, och som ett resultat av det hamnar Kina i obehagliga gräl, speciellt med Japan. Dessutom har kineserna planer för Taiwan, som de betraktar som sin provins. För IT-företagen är Kinas gnissel med dessa två länder ett problem eftersom många av deras produkter är beroende av japanska och taiwanesiska komponenter.¹⁶

VAD STÅR PÅ SPEL?

Kinas uppkomst som imperialistisk makt har alltså blivit ett hot mot USA:s herravälde i Asien och internationellt, och underblåser konflikter mellan Kina och olika asiatiska länder och börjar till och med störa regionens ekonomiska samverkan. Även om USA på intet sätt överger sina ansträngningar att säkerställa sin makt i Mellanöstern, Afrika, Latinamerika och på andra ställen, så förändrar det avvägningen av sin strategi i riktning mot att hålla tillbaka Kina.

tre av världens största försvarsbudgetar, sex av världens största militärmakter (det vill säga USA, Kina, Vietnam, Nordkorea, Sydkorea, Indien), två konfliktområden från kalla krigsperioden (det vill säga Taiwansundet, Korea), fortsatt spänning mellan Indien och Pakistan och territoriella konflikter från Japans norra territorier via Öst- och Syd kinesiska sjön till Sydostasien. Under fyra sekel har Asien varit föremål för inflytande från väst. Nu avgör händelser i Asien hela världens säkerhet och välstånd.¹⁸

IMPERIETS STYRKA BÖRJAR PÅ HEMMAPLAN

Obamas strategi för att återställa USA:s makt gentemot Kina består av flera delar. En avgörande insikt är att USA inte längre kan låta sin produktionsbas krympa samman. Det har försvagat USA och stärkt Kina. Därför försöker Obama locka tillbaka utlokaliserade tillverkningsresurser till amerikansk mark för att återställa

åtstramningsåtgärder har drivit ner kostnaderna för arbetskraft ännu mer. Som ett resultat av det, rapporterar Economist, ”har reallönerna inom den amerikanska tillverkningsindustrin minskat med 2,2 procent sedan 2005.”²⁰

I motsats till detta har den stridbara kinesiska arbetarklassen pressat upp lönerna. De kinesiska arbetarna tjänar fem gånger mer än de gjorde år 2000 och deras löner stiger med 18 procent per år. Justerade för produktivitet är de amerikanska arbetarnas löner nu bara 2,3 gånger högre än de kinesiska. År 2005 var 4,6 gånger högre.²¹ Som ett resultat av det kan de amerikanska arbetarna nu faktiskt konkurrera med arbetare i Kina om man räknar in kostnaderna för att transportera varorna över Stilla havet.

Obama har gjort sitt yttersta för att ge kapitalet ännu fler drivkrafter. Han struntar helt i den globala uppvärmningen och tillämpar vad Brookings Institu-

tion kallar en "svart, gyllene och grön" energipolitik.²² Den förordar att man ska öka den intensiva utvinningen av naturgas och olja, tillåta bygget av Keystone XL och andra oljeledningar, beskatta denna nya energiindustri och investera i gröna tekniker så att det amerikanska kapitalet på detta område kan besegra sina konkurrenter i Kina och Tyskland. Det amerikanska kapitalet kommer att dra nytta av billig och riklig energi till nya tillverkningsanläggningar.

Obamas politik att locka hem företag börjar bära frukt. Överraskande nog har GE [General Electric] gått i spetsen. Dess tidigare verkställande direktör Jack Welch hade en berömd dröm om att placera fabriker på fartyg för att undkomma fackföreningar och förordningar i alla länder. Nu har GE valt att ta tillbaka mycket av sin maskintillverkning till USA och har investerat nästan en miljard dollar i sin anläggning Appliance Park i Louisville, Kentucky.

GE:s nuvarande verkställande direktör Jeff Immelt sa till *Financial Times* att "tre faktorer övertygade [GE] att ta hem produktionen till USA igen – anammandet av 'magra' tillverknings- och konstruktions-tekniker som gjorde fabriken mer effektiv och avskrev kravet att arbetet ska ha en mening för de anställda – övergången till en arbetsstyrka med två olika lönenivåer som innebär att nyanställda får 13 dollar per timme jämfört med 22 dollar i timmen för de som anställdes före 2005 – och 17 miljoner dollar i regeringsstöd." Han konstaterade också att GE genom att lämna Kina på ett bättre sätt kunde skydda sin intellektuella äganderätt till konstruktion och maskinteknik, som det kinesiska kapitalet hade brutit mot under årtionden.²³

"GE är inte ensam om att flytta tillbaka produktionen av mycket av sitt sortiment till USA", skriver Charles Fishman i *Atlantic Monthly*. "Den förvandling som är på väg i Appliance Park återspeglas på dusintals andra ställen, med Whirlpool som hämtar tillbaka tillverkningen av elvispar från Kina till Ohio, Otis som tar tillbaka produktionen av hissar från Mexiko till South Carolina, och till och med Whamo-

O som hämtar hem gjutningen av frisbees från Kina till Kalifornien."²⁴

The Economist rapporterar att Ford "har tagit tillbaka produktion från Kina och Mexiko till Ohio och Michigan tack vare ett nytt avtal med UAW [United Auto Workers]" om en lönestruktur i två steg.²⁵ Till och med Apple, det företag i USA som kanske baserat mest av sin tillverkning utomlands, har lovat att ta hem produktionen av sina Mac Mini-datorer. Trots att det bara är i sin linda är Obama helt inställd på att bygga upp USA:s industriella bas på nytt. Tillsammans med en politik som syftar till att hålla nere dollarns värde hoppas Obama kunna utnyttja denna nya tillverkning för att öka USA:s export, minska handelsunderskottet och skulden, och på så sätt åter hävda landets ekonomiska konkurrenskraft.

USA BYGGER EN ALLIANS MOT KINA

Alltmedan USA förstärker sin industriella bas svetsar Obama samman flera asiatiska makter i ett politiskt block för att hålla tillbaka Kina. USA:s viktigaste allierade är fortfarande Australien, Japan och Sydkorea, och det trots deras ekonomiska samverkan med Kina. Sedan Australien publicerade sin Vitbok 2009 har de haft ett nära samarbete med Washington. På samma sätt har Japan, speciellt sedan valet 2012 som återinsatte det Liberaldemokratiska partiet vid makten med dess ledare Shinzo Abe som premiärminister, slagit an en stridslysten ton mot Kina och uppmanat USA att stöda dess anspråk på Senkaku/Diaoyuöarna.

Tills nyligen hade Sydkorea antagit en mer balanserad inställning, lockade av Kina ekonomiskt men beroende av USA militärt i konflikten med Nordkorea. Men efter flera nordkoreanska kärnvapen- och missiltester har Sydkorea bestämt vänt sig till USA igen. Denna nya hållning befästes när högernationalisten Park Geun-Hye, dotter till Sydkoreas förre diktator, vann det senaste presidentvalet 2012 med knapp marginal. Hon lovar att vara lojalt allierad till USA under dess konfrontation med Kina.

Utöver dessa länder stöder sig USA på andra traditionella anhängare. Thailand

är en orubblig allierad precis som Filippinerna. USA har utvecklat sina relationer till Indonesien under täckmantel av kriget mot terrorn. De har också lyckats dra in Indien i sin inflytelsesfär. Under en stor del av kalla kriget var Indien alliansfritt och lutade, om något, åt att alliera sig med Sovjetunionen. I och med Indiens ökande ekonomiska makt har USA lämnat sina historiska band till Pakistan, som de delar med Kina, för att omfamna Indien som främsta politiskt allierade i södra Asien.

Den mest överraskande av alla nya allianser som Obama skapat är den med Vietnam. Landet som med framgång befriat sig från USA, fortsatte med att besegra Kina 1979 och var allierad till Sovjetunionen under kalla kriget. Man normaliserade relationerna med USA först 1996 och har med tacksamhet tagit emot Obamas närmanden eftersom det är i behov av en allierad stormakt i sin pågående konfrontation med Kina om Spratly- och Paracelöarna.

USA vill också försvaga Kinas grepp om sitt eget läger. Exempelvis avbröt USA på ett dramatiskt sätt sin sedan årtionden gamla politik att isolera Myanmar (Burma). Man upprättade diplomatiska relationer och har uppmuntrat landet att skifta ekonomisk och politisk lojalitet från Kina till USA. Som svar på det har Myanmar redan sagt upp sitt kontrakt med Beijing om att bygga ett vattenkraftverk för 3,6 miljarder dollar i Irrawaddyfloden, ett vattenkraftverk som skulle ha försett Kina med elkraft.²⁶

På samma sätt försöker Washington locka in Kambodja i det amerikanska läget. Kina har under de senaste tre decennierna köpt Kambodjas lojalitet med 2,1 miljarder dollar i bistånd. För att bryta detta band har USA börjat kanalisera pengar till landet. 2012 delade man ut 70 miljoner dollar i hjälp för att förbättra sjukvård, utbildning, förvaltning och ekonomisk tillväxt.²⁷ Som ett tecken på hur viktigt det är att vinna över regimerna i Burma och Kambodja besökte Obama dessa båda länder samt Thailand omedelbart efter sin seger i presidentvalet 2012.

USA hoppas också kunna utnyttja den politiska splittringen mellan olika

asiatiska länder för att ännu mer störa Kinas försök att behärska Asien. USA vill träda emellan som medlare i konflikterna mellan Kina och olika länder i Asien om omstridda öar, de vill skapa sig en ställning som allierad till de mindre makterna och underkasta Kina multilaterala förhandlingar.

Det gör de inte av några välvilliga skäl. Som Robert Kaplan skriver, "nationalismen i länder kring Sydkinesiska sjön som Vietnam och Indonesien – såväl som länder längre bort som Indien, Japan och Korea – kan vara den alla bästa grundvalen för att sy ihop gemensamma intressen till ett lösligt, nästan osynligt nätverk av likasinnade och allt mäktigare kuststater som är villiga att avleda Kinas herravälde."²⁸

USA vill också använda den pågående konflikten med Nordkorea om dess kärnkraftsprogram, ballistiska missiltester och militära skärmytslingar för att behålla allierade som Sydkorea, som med tanke på sina grundläggande ekonomiska relationer med Kina skulle kunna glida ut ur det amerikanska läget. Slutligen siktar USA på att delta i alla multilaterala organ i regionen, som det sydostasiatiska nätverket ASEAN [Association of Southeast Asian Nations], Asien-Stillahavsregionens ekonomiska samarbete (APEC) och Östasiatiska toppmötet för att bygga upp ett multilateralt system. Kineserna föredrar att ha att göra med varje land för sig i bilaterala förhandlingar. USA har som mål att pressa på i motsatt riktning och binda fast Kina i komplicerade multilaterala förhandlingar.

Som ett resultat av alla dessa politiska trevare, hävdar CSIS, "befinner sig USA:s relationer till Japan, Sydkorea och Australien på en historisk höjdpunkt i fråga om stöd från opinioner och regeringarna i de aktuella länderna. Singapore, Vietnam och Filippinerna utvidgar samtliga sitt försvarssamarbete med USA och erbjuder amerikanerna tillträde till militära faciliteter. Försvarssamarbetet med Indien utvidgas, om än inte i form av militär närvaro. Allt detta är delvis ett svar på Kinas själmedvetet offensiva hållning på senare tid."²⁹

ETT ASIATISKT NAFTA*

Men Washington vet att de inte bara kan utnyttja politiska allianser för att få ett slut på den ekonomiska integrationen av Asien under kinesisk dominans. Det måste också spänna sina ekonomiska muskler för att göra sin ekonomi till ett alternativt centrum. Man har redan slutit ett frihandelsavtal med Sydkorea (KORUS) som slutgiltigt ratificerades 2011. USA:s handelsdepartement deklarerade att detta handelsavtal "är en modell för handelsöverenskommelser för resten av regionen, och understryker USA:s utfästelser och engagemang i Asien-Stillahavsregionen."³⁰

USA har jobbat hårt för att bygga vidare på denna föregångare med ett regionalt handelsavtal – Stillahavsavtalet om partnerskap (Trans-Pacific Partnership Agreement, TPP). För tillfället omfattar TPP elva länder – USA, Australien, Peru, Brunei, Chile, Malaysia, Nya Zeeland, Singapore, Vietnam, Mexiko och Kanada. TPP utestänger Kina. Japans nyvalde premiärminister Shinzo Abe förväntas tillkännage att hans land snart kommer att inleda förhandlingar med TPP.

USA har givetvis tryckt på för att föra in traditionella nyliberala villkor i pakten, som avser att gynna amerikanskt kapital

och som kommer att trasa sönder alla de sociala skyddsnäten i de asiatiska under-tecknarnas länder. En ny studie av TPP:s förhandlingar som genomförts av Läkare utan gränser rapporterar att USA trycker på för att ”förbättra läkemedelsföretagens patent- och dataskydd, avveckla den garanterade offentliga sjukvård som finns inskriven i internationell lag och hindra konkurrensen från generiska mediciner som sänker priserna.” Resultatet kan bli en begränsad tillgång på billiga mediciner för miljontals människor.³¹

CSIS understryker den imperialistiska karaktären på dessa förhandlingar när den förkunnar att TPP ”skulle kunna utgöra en bärkraftig handelsarkitektur för hela Stillahavsregionen som stöder ett amerikanskt tillträde till och inflytande i regionen. USA hoppas så småningom kunna förvandla det till sitt eget handelsblock, Asien-Stillahavsregionens frihandelsavtal. Om det lyckas få till stånd det så skulle det bli det största handelsavtalet sedan NAFTA.”³²

MILITÄR INRINGNING AV KINA

För att stödja de amerikanska politiska och ekonomiska initiativen har Obama-administrationen inlett en dramatisk ökning av USA:s militära närvaro i Asien och Stillahavsregionen. Fram till nyligen hade USA:s Stillahavskommando (PACOM) grundat sin utplacering av trupper på mönster från kalla kriget. Nu vill USA sprida ut dessa trupper över hela regionen, upprätta baser och militära band med så många länder som möjligt, öka vapenförsäljningen till sina allierade och öka sin örlogsnärvaro i de strategiska farleder som förbinder Asien med resten av världsekonomin. Således avser USA varken mer eller mindre än att inringa Kina militärt.

Det finns redan 320.000 amerikanska militärer stationerade på baser över hela Asien, från USA:s ”osänkbara hangarfartyg”, Japan, till bland annat Korea och Guam. I Filippinerna har USA placerat ut tusentals instruktörer (med andra ord soldater) från Gemensamma speciella operationsstyrkan (Joint Special Operation Task Force) som en del av kriget mot terrorn och Abu Sayyaf-gerillan. De har också skickat två nya kustbevakningsbåtar till landet för att hjälpa det att patrullera de öar vars överhöghet det strider om med Kina.

Och Washington vill utöka antalet baser i regionen. Man planerar att omlokalisera en avsevärd mängd trupp som nu är baserade på Okinawa i Japan till Guam, Hawaii och Australien. Den föreslagna förflyttningen av 8.000 marinsoldater till Guam är särskilt signifikativ. Det är frågan om en stor ny bas bara tre timmars flygtid från den asiatiska fastlandet.

USA har också ingått avtal om nya militära rättigheter i Singapore. Denna statsstat ligger strategiskt placerad i Malackasundet, där 90 procent av Kinas sjöburna energileveranser skeppas in. ”Singapore har utvecklat sig till stödjepunkt för USA:s försvarsengagemang i Sydostasien”, konstaterar en CSIS-rapport. ”I början av 2012 gick Singapore med på att vara värd för fyra amerikanska kuststridsfartyg på örlogsbasen Changhi, där det redan finns örlogsresurser för att basera ett amerikanskt hangarfartyg. Den amerikanska flottan har kommit att bli starkt beroende av Singapore som logistiskt centrum i Sydostasien, speciellt för bränsle.”³³

USA har också öppnat en ny bas i Darwin i Australien som så småningom

kommer att hysa 2.500 marinsoldater. ”Det handlar enbart om Kinas uppgång, moderniseringen av Folkets befrielsearmé, och i synnerhet om de amerikanska styrkornas ökade sårbarhet i Japan och Guam för den nya generationen kinesiska robotar”, hävdar Alan DuPont, professor i internationell säkerhet vid universitetet i Sydney. ”De nya kinesiska robotarna kan hota dem på ett sätt som de aldrig har kunnat förut, så USA börjar omlokalisera styrkorna för att göra dem mindre sårbara. Australiens ’avståndstyranni’ är nu en avlägsen strategisk fördel.”³⁴

USA kommer nu att gruppera 60 procent av sina marina styrkor i regionen. Som Michael Klare hävdar:

För Kina medför detta möjligen en strategisk försvagning. Även om en del av Kinas importerade olja kommer att gå över land via oljeledningar från Kazakstan och Ryssland, så kommer den övervägande delen av den fortfarande med tankfartyg från Mellanöstern, Afrika och Latinamerika via farleder som övervakas av USA:s flotta. Nästan varenda tankfartyg som för olja till Kina går faktiskt över Sydkinesiska sjön, en vattenmassa som Obama-administrationen nu försöker ställa under en kraftig militärmarin kontroll.³⁵

USA ökar också vapenförsäljningen till sina allierade i regionen. Flera asiatiska stater har oroats av Kinas aggressivitet och Nordkoreas kärnvapenkapacitet och har uttryckt vilja att köpa vapensystem från USA, som är belåtet med att få göra affärer som passar väl in i dess planer på att omringa Kina. Bara ett exempel från 2012 är att Washington godkände en upp-

grannar innebär en betydande ökning av den regionala osäkerheten.”³⁷

USA tänker sig att dessa mottagare av amerikanska vapen ska ta större ansvar för att hålla tillbaka Kina. Således uppmuntrar USA Japan under premiärministern Shinzō Abe att upphäva sitt konstitutionella förbud mot kollektivt självförsvar. Den amerikanska militären ökar också sina mellanmilitära relationer dramatiskt över hela regionen. Obama tog bort förbudet för amerikanska militär att samarbeta med de fruktade indonesiska specialtrupperna (Kopassus), som var ansvariga för åtskilliga brott mot folket i Östtimor. Washington har också upprättat förbindelser med den vietnamesiska militären, förbindelser som också inkluderar gemensamma flottövningar i Sydkinesiska sjön.³⁸

Dessa övningar med Vietnam är bara toppen på isberget. 2012 genomförde USA den massiva militära manövern ”Cobra Gold” med Thailand, Korea, Japan, Singapore, Indonesien, Malaysia och observatörer från mer än 20 andra länder, inklusive Burma. Manövern omfattade mer än 20.000 soldater.³⁹ De genomförde gemensamma flottövningar med Japan och Sydkorea. Och nu genomför Indien förvånande nog fler gemensamma manövrar med USA än med något annat land.⁴⁰ Dessa manövrar integrerar i själva verket regionens militärer med USA, säkerställer interoperabilitet och inlemmar dem i USA:s militära inringning av Kina.

KINESISKT MOTSTÅND

Inte överraskande har Obamas inriktning

har särskilt nära band till den kinesiska militärens nationalistiska del. Som Michael Klare förklarar ”har Xi gjort flera offentliga besök till utvalda militärenheter, som alla uppenbarligen var avsedda att visa kommunistpartiets beslutsamhet att under hans ledning öka förmågan och prestige hos landets armé, flotta och flygvapen. Han har redan knutit denna kampanj till sin tro på att hans land bör spela en mer kraftfull och bestämd roll i regionen och världen.”⁴³

Kina arbetar hårt för att knyta sina allierade närmare till sig och försöker även dra in andra i sitt läger. Det stod som värd för Shanghais samarbetstoppmöte 2012 för att befästa relationerna till de nuvarande medlemmarna i gruppen, som innefattar Ryssland, Kazakstan, Kirgizistan, Tadzjikistan och Uzbekistan. Även om Kina framför allt är inriktat på att befästa relationerna till Ryssland och Centralasien, så ansträngde man sig för att också inbjuda Iran såväl som Indien och representanter från ASEAN. Självklart fortsätter Kina att förneka USA både medlemskap och observatörsstatus.

Kina vill också hindra USA från att utnyttja Nordkorea som ett alibi för att rättfärdiga sin inriktning. Således enade sig Kina med USA i FN och stödde nya sanktioner mot Kim Jung-uns regim. Långt från att signalera någon ny sorts politisk samarbetsanda är denna åtgärd ämnad att undergräva ett av de centrala argumenten för att omringa Kina militärt.

Kina har besvarat Obamas arbete med TPP med olika bilaterala och multilaterala handelsavtal för att säkerställa att de

gradering av Japans robotförsvarssystem Aegis för 421 miljoner dollar, ett system som formellt är ämnat att neutralisera robotavfyrningar från Nordkorea, men som också kan göra samma sak med kinesiska missiler.³⁶

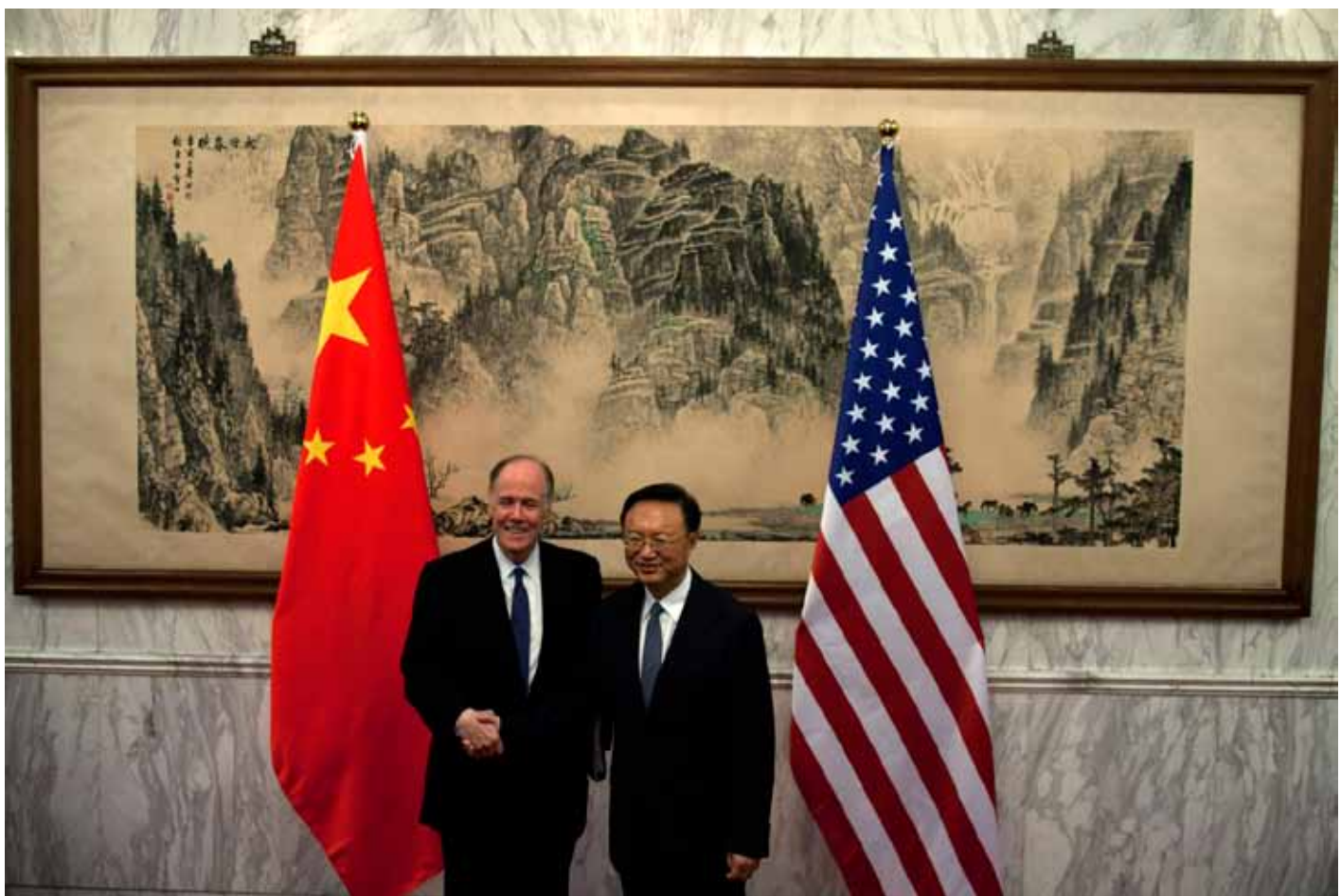
Enbart 2012, rapporterar Reuters, ”att försäljningsöverenskommelserna med länder i USA:s Stillahavskommandos verksamhetsområde uppgick till 13,7 miljarder dollar, en ökning med 5,4 procent i förhållande till föregående år.” Reuters förutspår att ”amerikansk försäljning av krigsflygplan, antimissilsystem och andra dyrbara vapen till Kinas och Nordkoreas

lett till en negativ reaktion från Kina.” Om man är strategisk tänkare i Kina”, säger Simon Tay från Singapores institut för internationella frågor, ”behöver man inte vara konspirationsteoretiker med förföljelsemani för att tänka att USA försöker ena Asien mot Kina.”⁴¹ Som ett svar på detta har, som CSIS dokumenterar, Kina utvecklat ”strategier mot inneslutningen som syftar till att försvaga USA:s allianser med andra länder i regionen och inbegriper verktyg som sträcker sig från handelsavtal och diplomati till mutor och personligt tvång.”⁴²

Kinas nyttillträde president Xi Jinping

själva, och inte USA. fortsätter att vara ekonomisk axel i Asien-Stillahavsregionen. För närvarande pressar de Sydkorea och Japan att gå med i bilaterala och möjligen trilaterala handelsförhandlingar.⁴⁴ De har också föreslagit Regionalt omfattande ekonomiskt partnerskap (RCEP – Regional Comprehensive Economic Partnership) som ett alternativ till Obamas TPP. Det omfattar Kina, Australien, Japan, Indien, Sydkorea, Nya Zeeland och de tio medlemsländerna i ASEAN. Det är ingen slump att RCEP utestänger USA.⁴⁵

Som ett svar på Obamas militära upptrappning har Kina utökat militärens bud-

USA:s nationella säkerhetsrådgivare Tom Donilon och hans kinesiske motsvarighet Yang Jiechi under ett möte 27 maj 2013

get och har tillkännagivit att det kommer att fortsätta sin årliga tvåsiffriga ökning av militärbudgeten, en ökning med 19,7 procent under 2013 utlovas.⁴⁶ Kina har också skaffat sig sitt första hangarfartyg, Liaoning, och utvidgat sitt program för stealth-stridsflygplan liksom sin antisatellitförmåga.

Enligt CSIS riktar Kinas militära strategi och investeringar in sig ”på att tillskansa sig kapacitet som utgör ett möjligt hot mot USA och dess allierade: ubåtar och kryssnings- eller ballistiska anti-skeppmissiler för att avskräcka USA:s hangarfartyg, moderna jaktflygplan och mark-till-luftmissiler för att bemöta USA:s överlägsenhet i luften, elektronisk krigföring för att försvaga USA:s informationsöverlägsenhet och vapen med lokal räckvidd (ballistiska missiler med medellång räckvidd och kryssningsmissiler för markangrepp), allt som ett svar på USA:s baser och allianser i regionen.”⁴⁷

KAMPEN OM ASIEN

Kinas ökade imperialistiska aggressivitet har utlöst allt fler konflikter över hela Asien som i sin tur har förvärrats av Obamaregimens inriktning. Tre konflikter

i regionen skulle kunna påskynda militära sammandrabbningar. För det första fortsätter USA att utnyttja dödläget med Nordkorea om dess kärnvapen- och ballistiska missilprogram som ett alibi för sina framstötter. Men USA:s sanktioner och stridslystnad har bara fått Kim Jung-uns regim att genomföra fler tester. Det har gjort det möjligt för USA att pressa Kina att acceptera FN-sanktioner mot Nordkoreas banker, ett dödligt ekonomiskt hot mot en redan utblottad regim.

Som ett svar har Kim Jung-un hotat med kärnvapenangrepp mot amerikanska trupper på halvön och har tills vidare upphävt sin icke-aggressionspakt med Sydkorea, vars ämbetsmän i sin tur hotade, att ”om Pyongyang angriper Syd med kärnvapen så kommer Nordkoreas ledare Kim Jung-un att raderas från jordens yta.”⁴⁸

Konflikterna mellan Kina och olika länder om öar i Syd kinesiska och Öst kinesiska sjön skulle på liknande sätt kunna provocera fram ökande fientligheter. Trots ländernas nästan fullständiga ekonomiska samverkan fortsätter också Kinas och Taiwans relationer att vara fientliga. Kina hävdar att ön är en avfä-

lingsprovins. Taiwan har i sin tur lekt med tanken på självständighet. Under tiden fortsätter USA att beväpna sin allierade Taiwan. *Taipei Times* varnar för att konflikten mellan Kina och Taiwan ”skulle kunna ställa relationerna mellan USA och Kina på huvudet i år.”⁴⁹

Kampen mellan USA och Kina om Asien får således flera konflikter att koka. Risker är att även en liten militär skärmytsling skulle kunna utlösa större sammandrabbningar med stater med ömsesidiga självförsvarsöverenskommelser som tvingar deras allierade, inklusive USA, att gripa in i konflikten. Som den förre australiensiska premiärministern Kevin Rudd vill hävda: ”Regionen liknar alltmer en 2000-talets havskopia av Balkan för ett sekel sedan – en krutdurk på vatten. Nationalistiska känslor svallar över hela regionen och begränsar det politiska utrymmet för en mindre konfrontatorisk taktik... Säkerhetsmässigt är regionen skörare än någonsin sedan Saigons fall 1975.”⁵⁰

MELLANIMPERIALISTISK TÄVLAN

Tvärtemot de nyliberala fantasierna har globaliseringen inte bringat kon-

flikterna mellan nationalstater till en ände. Även om USA fortfarande är en överlägsen världsmakt så befinner den sig relativt sett på nedgång i jämförelse med sin uppåtstigande och möjligen jämbördiga konkurrent, Kina. Således fortsätter kapitalismen att underblåsa en mellanimperialistisk tävlan om herraväldet över världssystemet. Men det är osannolikt att denna ökande konkurrens kommer att framkalla några större krig, och det av två avgörande skäl. För det första tenderar den enorma ekonomiska sammansmältningen av USA, Kina och hela Asien-Stillahavsregionen att hålla tillbaka länderna från konfrontationer. För det andra hindras konflikterna från att förfalla till öppna konfrontationer eftersom många av de länder som är inblandade i kampen om Asien har kärnvapen, och ett kärnvapenkrig skulle hota respektive krigförande länder med förintelse.

Denna kärnvapenavskräckning kommer att få länderna att undvika militära konfrontationer och istället inlåta sig på en geoeconomisk kamp. De kommer att bestraffa varandra med politiska och ekonomiska medel och på så sätt slita sönder den ekonomiska integrering som globaliseringen har skapat. Trots dessa två motverkande krafter är det lätt att tänka sig att de skarpa motsättningar som förvärrats av Obamas inriktning åtminstone kommer att ge upphov till sammandrabbningar i liten skala. Den extrema nationalism som uppammas av härskande klasser från den ena änden av regionen till den andra, inklusive USA, där öppna angrepp på Kina har blivit obligatorisk retorik inom det politiska etablissemangen, kommer att underblåsa tendensen till sådana ökande konflikter. Hoppet under detta skräckscenario är att arbetarklassen och bönderna, som redan kämpar över hela regionen, kan utveckla en organisering och ett medvetande för att bygga en internationell solidaritet som tar kamp mot imperialismen och det kapitalistiska system som alstrar den.

Översättning: Göran Källqvist
Ur International Viewpoint 16/4-2013

NOTER

* NAFTA ären förkortning för det nordamerikanska frihandelsavtalet "North American Free Trade Agreement" - öa.
1. Förenanalys av den flerpoliga världens ordning och Obamas orientering av USA:s utrikespolitik, se Ashley Smith, "Obama's New Imperialist Strategy", *International Socialist Review* nr 83, maj-juni 2012.
2. Jeffrey Bader, *Obama and China's Rise: An Insider's Account of America's Asia Strategy*, Washington DC: Brookings Institution Press, 2012, s 112.
3. Jack Chang, "Cash-Flush China Funds Global Projects", *Detroit News*, 17 februari 2013.
4. Dambisa Moyo, *Winner Takes All: China's Race for Resources and What it Means for the World*, New York: Basic Books, 2012, s 77.
5. Edward Luttwak, *The Rise of China and the Logic of Strategy*, Cambridge MA: Belknap Press, 2012, s 2.
6. David Berteau och Michael Green, "US Forces Posture Strategy in the Asia Pacific Region: An Independent Assessment", *Center for Strategic and International Studies (CSIS)*, augusti 2012, s 13 (finns på HYPERLINK "http://www.csis.org"/"www.csis.org").
7. Rodger Baker, "China Tests Japanese and US Patience", *Stratfor [Strategic Forecasting, Inc.]*, 26 februari 2013.
8. NBC News, "Clinton Sounds the China Alarm as '08 Issue", *NBC News.com*, 2 mars 2007.
9. Aaron Friedberg, *A Contest for Supremacy*, New York: W

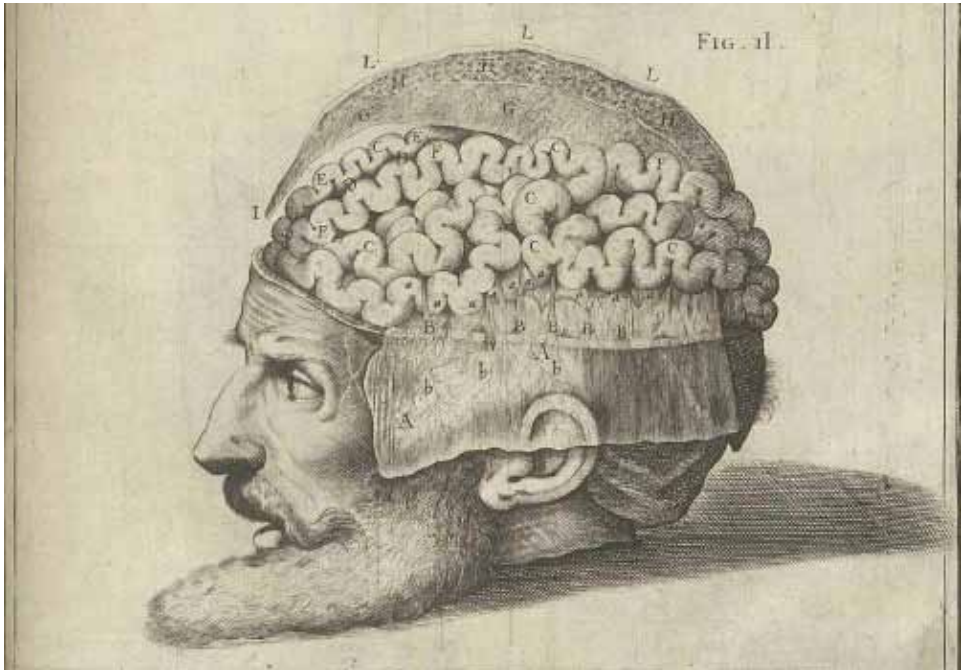
WNorton, 2011, s 88. ("Congagement" är en kombination av "containment" = uppdämningspolitik och "engagement" = avtal - öa.)
10. John Pomfret, "Strident Tone in China Raises Concerns in West", *Washington Post*, 31 januari 2010.
11. Bader, op cit, s 40-47.
12. Luttwak, op cit, s 8.
13. "Obama's Pivot Depends on What He Can Deliver at Home", *Bloomberg News*, 16 november 2012.
14. Luttwak, op cit, s 138.
15. Baker, op cit.
16. Gordon Chang, "Is Foxconn Fleeing China? Sure Looks Like It", *Forbes*, 24 februari 2012.
17. David WBarno, Nora Bensahel och Travis Sharp, "Pivot but Hedge: A Strategy for Pivoting to Asia While Hedging in the Middle East", *Orbis*, våren 2012, s 160.
18. Berteau och Green, op cit, s 13.
19. David Sanger, "In Cyberspace, New Cold War", *New York Times*, 24 februari 2013.
20. "Reshoring Manufacturing: Coming Home", *Economist*, 19 januari 2013.
21. "Urban Wages Rose by 18% in 2011", *Chinese Economic Review*, 30 maj 2012.
22. Charles Ebinger och Kevin Massey, "Energy and Climate from Black to Gold to Green", i *Big Bets and Black Swans: A Presidential Briefing Book*, The Brookings Institution, januari

2013, som finns på HYPERLINK "http://www.brookings.edu"/"www.brookings.edu".
23. Ed Crofts, "GETakes \$1 Billion Risk in Bringing Jobs Home", *Financial Times*, 2 april 2012.
24. Charles Fishman, "The Insourcing Boom", *Atlantic Monthly*, december 2012.
25. *Economist*, op cit.
26. Nayan Chanda, "The Importance of Obama's Asia Pivot", *Times of India*, 24 november 2012.
27. Ibid.
28. Citerat i Jim Lobe, "Call for US Naval Buildup in South Chinese Sea", *Asia Times*, 12 januari 2012.
29. Berteau och Green, op cit, s 18.
30. The Office of the United States Trade Representative, "New Opportunities for US Exporters Under the US-Korea Trade Agreement", finns på HYPERLINK "http://www.ustr.gov"/"www.ustr.gov".
31. Carey L Biron, "US Stalling Could Force Onerous TPP", *Inter Press Service*, 5 mars 2013.
32. Berteau och Green, op cit, s 15.
33. Ibid, s 35.
34. Peter Harcher, "US Marine Base for Darwin", *Sydney Morning Herald*, 11 november 2011.
35. Michael Klare, "A New Cold War in Asia", *TomDispatch.com*, 6 december 2011.
36. "US Approves Upgrades of Japan's Aegis Missile Systems",

Reuters, 12 december 2012.
37. Jim Wolf, "Analysis: US Arms Sale to Asia Set to Boom on Pacific 'Pivot'", *Reuters*, 1 januari 2013.
38. Berteau och Green, op cit, s 36.
39. Ibid, s 35.
40. Ibid, s 38.
41. Geoff Dyer, "China's Elevated Aspirations", *Financial Times*, 10 november 2010.
42. Berteau och Green, op cit, s 40.
43. Michael Klare, "Powder Keg in the Pacific", *TomDispatch.com*, 22 januari 2013.
44. Natasha Brereton-Fukuochi och Toko Sekiguchi, "Territorial Rival Advance Trade Talks Amid Tensions", *Wall Street Journal*, 19 november 2012.
45. Jane Perlez, "Asian Nations Plan Trade Block That, Unlike US's, Invites China", *New York Times*, 20 november 2012.
46. "China Announces 10.7% Increase in Defence Spending", *Express Tribune*, 5 mars 2013.
47. Berteau och Green, op cit, s 40.
48. Choe Sang-Hun och Rick Gladstone, "After Sanctions Vote, 2 Koreas Ratchet Up Attack Threats", *New York Times*, 8 mars 2013.
49. William Lowther, "Taiwan May Hurt US-China Ties This Year", *Taipei Times*, 7 januari 2013.
50. Kevin Rudd, "A Maritime Balkans for the 21st Century", *Foreign Policy*, 30 januari 2013.

ADHD-DEBATTEN GÅR VIDARE

Med Lars Lundströms artikel *Opium åt folket – läkemedelsindustrin exploaterar samhällsindustrins effekter på individen* i nummer 1/2012 utbröt en debatt om neurologiskt grundade diagnoser, läkemedelsindustri, samhällsideologi etc. Röda rummets långa pressläggningstid är inte idealisk för häftiga debatter och delar av denna kom att fortsätta på tidskriftens hemsida och i veckotidningen Internationalen. Nedan följer några utdrag ur Jörgen Hasslers senaste inlägg publicerat på hemsidan rodarummet.org där han polemiserar mot framför allt Eva Kärfves inlägg i nummer 3/2012 *Psykiatrisk diagnostisering påverkar hela samhället*. Läs hela debatten här: <http://www.rodarummet.org/web/debatter/adhd-debatten/>

Utdrag ur Istället för debatt – förvirring av Jörgen Hassler

På senare år har en allt större del av det lidande som hamnar i vården kommit att handla om sådant som tangerar det känslomässiga: stress, ångest, depression, utmattning.

(...)

Varken äktenskap, sorg eller ensamhet är sjukligt. Så varför kommer de här människorna till vårdcentralen? Ett skäl är att de oftast också har påtagliga kroppsliga besvär. Ett annat är att medvetenheten om att det finns hjälp vid psykiskt lidande ökat, samtidigt som stigmat i att vara "psykpatient" är mindre nu än tidigare.

Men ett tredje, och kanske än viktigare skäl, är att så många arenor för den här typen av problem försvagats eller försvunnit. Kyrkan, föreningslivet, familjen, grannskap, arbetsplatser, politiska partier; allt det som (på gott och ont) bygger varaktiga sociala och känslomässiga band spelar allt mindre praktisk roll i människors dagliga liv. Därför fylls vården av allt mer existentiella problem, sociala problem, känslomässiga problem och relationsproblem.

Det är inte någonting som vården har bett om, men eftersom det finns en tydlig koppling till människors hälsa är det något som den måste hantera. De flesta av oss som arbetar i vården gör nog så gott vi kan för att hjälpa patienterna. Men vi gör det

utifrån vårt uppdrag, och det uppdraget kan sammanfattas "bota, lindra, trösta".

I den mån det nya psykiska lidandet är nytt så är det naturligtvis kopplat till samhällsutvecklingen. Men att vänta sig av läkare, psykologer, sjuksköterskor och sjukgymnaster att vi ska försöka vända samhällsutvecklingen i mötet med patienten, det är att vänta sig för mycket. De som kommer med sitt lidande till vården kommer att få en behandling på individnivå – det finns ingen annan nivå för oss att arbeta på.

(...)

När Kärfve själv ska förklara de beteenden som ligger bakom diagnosen skriver hon så här: "I de 'underprivilegierade skikten' saknas mycket av den stimulans som är förutsättningen för att barn ska kunna utvecklas maximalt." Det är en uppseendeväckande formulering i en marxistisk tidskrift. Finns det forskning som visar det, eller citerar doktor Kärfve bara sina egna klassfördomar? Lika uppseendeväckande är idén om "den nya psykiatrin" som en del i ett globalt mörklägningsförsök av nyliberalismens följder. Vem har gjort vad för att mörklägga exakt vad när hur och varför? Mörkläggningen gäller väl inte den växande psykiska ohälsan, eftersom den ju blir tydlig just genom diagnoserna i DSM-IV?

(...)

Kärfve har en vid definition av uppfostran: "Låt oss vara tydliga. Uppfostran är detsamma som social påverkan." Det skulle innebära att vi blir uppfostrade så fort vi i verkligheten eller i tanken har med en eller flera andra människor att göra, det vill säga i stort sett under varje vaken sekund. Dessutom är grunden för Kärfves idétradition – sociologin – ju just de socialliberala försöken att uppfostra bort klassmotsättningarna. Arbetarna ska uppfostras, bland annat därför att, som hon själv skriver: "I de 'underprivilegierade skikten' saknas mycket av den stimulans som är förutsättningen för att barn ska kunna utvecklas maximalt." Men, som Karin Johannison påpekat, det som idag kallas ADHD kallades ofta tidigare "vanart". Jag tror att Kärfve ska vara försiktig med hur hon uttrycker sig, så att inte den progressiva kamp hon själv tycker sig föra att blir till en kamp för de vanartiga barnets återkomst.

(...)

Kärfve hävdar att den nyliberala ordningen med nödvändighet kombineras med en ultrakonservativ människosyn. Men det stämmer inte. Tvärt om brukar den medvetna nyliberala ideologin kombineras med en postmodern, liberal, individualistisk människosyn – tron att det inte finns några mönster, inte finns några gränser för vad en människa kan bli, eller formas till. Med andra ord en människosyn som är ganska lik den Kärfve själv gör sig till tolk för i slutet av sin artikel.

När den nyliberala ordningen krisar och slår över i sin onda tvilling – den nyliberala oordningen – slår politiken över åt konservativt håll, och människosynen blir samtidigt konservativ.

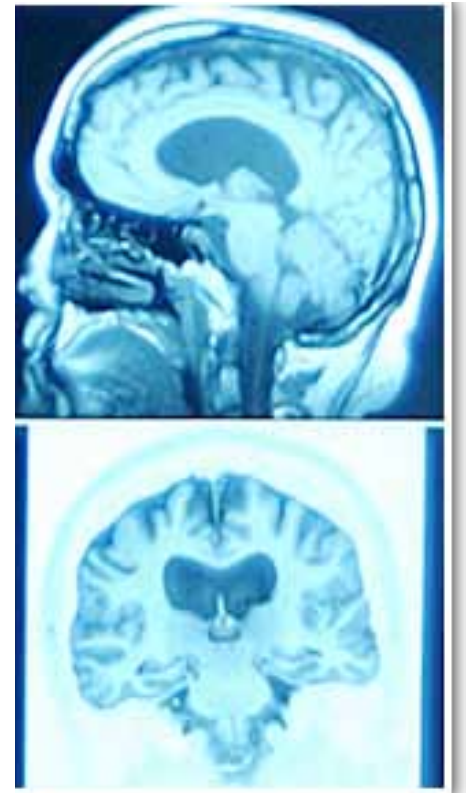
Som Pierre Bordieu påpekade i Om Televisionen kan all kunskap användas på två sätt, kliniskt eller cyniskt – för att hjälpa eller för att stjälpa. Till exempel kunde kunskapen som byggdes upp i den liberala traditionen under 1700-talet ge upphov både till den samhällsomstörtande marxismen och till den samhällsbevarande sociologin. Som sedan i sin tur givit upphov till samhällsbevarande marxism och till samhälls-, om inte omstörtande så i alla fall omstötpande, sociologi.

Det innebär att den kunskap som lig-

ger till grund för det neuropsykiatriska paradigmet inte med nödvändighet är konservativ. Det går att utnyttja den för att rättfärdiga klasskillnader, men det låter sig inte göras utan problem, eftersom det skulle kräva att någon i forskning verkligen lyckas koppla vissa neurologiska karaktäristika till vissa positioner i klass-samhället.

I dagens läge tror jag att borgarklassen i sitt konservativa projekt snarare kommer att satsa på idéer om kultur och etnicitet, och att de kommer att hämta stöd åt dem i ekonomi och sociologi snarare än i medicinen.

I det läget skulle den neurologiska forskningen kunna leverera argument för to-

lerans och jämlikhet genom att peka på den naturligt förekommande variationen i personlighetsdrag, och dess koppling till variationer i mänsklig fysiologi snarare än till ursprung, på samma sätt som den moderna genetiken levererat avgörande argument mot rasism eller som zoologin försett oss med argument mot att homosexualitet skulle vara naturvidrigt.

(...)

röda rummet

är socialistiska partiets kvartalstidskrift (tidskriften hette 1969–1996 fjärde internationalen). Utkommer med fyra nummer per år. Nummer 51 sedan starten 1997 (nummer 162 sedan 1969).

För innehållet i artiklarna ansvarar respektive författare.

Redaktionen: Peter Jervelycke Belfrage, Daniel Brandell, Malte Dahlberg, Martin Fahlgren, Johannes Jensen, Anders Karlsson, Johanna Lagerberg, Per-Olof Larsson, och Ingemar Sandström,

Ansvarig utgivare: Per-Olof Larsson

Grafisk form: Joakim Svensson

Post till redaktionen: Box 7043, 402 31 Göteborg

E-post: rodarummet@hotmail.com

Prenumeration: 80 kronor för fyra nummer

Plusgiro: röda rummet 13 04 07–0

Hemsida: <http://www.rodarummet.org>

Tryck: V-Tab, 2013

Gjord på Tidskriftsverkstaden, Göteborg.

(www.tidskriftsverkstaden.se)

ISSN: 1403–3844

Över tidens sus i tallar, över årens flykt
på fjädermolnets vinge bred och stark,
trår från natt till dag, från nöd till
frihet ifrån fruktan den strävan
som är lika för oss alla. En öppen stad,
ej en befästad, bygger vi gemensamt.
– Dess ljus slår upp mot rymdens ensamhet.

Raderna är ur Sundbybergsprologen av Ragnar Thoursie.
Ursprungligen skrevs den som ett beställningsverk till
Stockholmsförorten Sundbybergs tjugofemårsjubileum 1952.